

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ'

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου. Ἰκαστὸ ἔτος καὶ εἶναι ἑτήσια.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπι τῆς λυμ. Πανεπιστημίου 89.

12 Ἀυγούστου 1884

Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς σήμερον τῆς ἐν τῇ «Ἐστία» δημοσιεύσεως ἐκλεκτοῦ μυθιστορηματός τῆς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Henry Greville γνωστῆς ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ τῆς Γαλλίας μυθιστοριογράφου κυρίας Ἀδελφῆς Δουράνδου. Ἡ διαπραξὴ αὐτῆς συγγραφεύς ἐγενήθη ἐν Παρισίοις τῷ 1842. Θυγάτηρ οὖσα καθηγητοῦ, ἐδιδάχθη ὑπ' αὐτοῦ τὰ στοιχεῖα τῶν ἐπιστημῶν, τὴν λατινικὴν καὶ πλείστας ξένας γλώσσας· τοσοῦτῳ δ' ἐπέδωκεν ἐν ἀρχῇ περὶ τὴν μουσικὴν, ὥστε διάσημος μουσικὸς προεῖπε δι' αὐτὴν λαμπρὸν μουσικὸν μέλλον. Δεκαπενταετίς ἠκολούθησεν εἰς Ῥωσὴν τὸν πατέρα τῆς, καθηγητὴν τῆς γαλλικῆς φιλολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Πετροπόλεως, ἔγνω καὶ τὴν ῥωσικὴν καὶ ἐπέδθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἠθῶν ἐν ταῖς διαφόραις τάξεσι τῆς ῥωσικῆς κοινωνίας. Κατὰ τὸ 1872 ἐπιστρέψασα ἐκ Ῥωσίας μετὰ τοῦ συζύγου τῆς Durand, ἐγκατεστάθη ἐν Πικρισίῳ. Πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς τῆς εἶχε δημοσιεύσει ἐν ῥωσικῷ τινι φύλλῳ, γαλλιστὶ γραφομένῳ, «Τὸ Ἡμερολόγιον τῆς Πετροπόλεως», διήγημα, ὅπερ ἔσχεν ἐπιτυχίαν τινά. Ἐπὶ τετραετίαν δ' ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ ἐξηκολούθει δημοσιεύουσα διηγήματα καὶ μυθιστορίας, δι' ὧν ἐγνώσθη μὲν ἐν Ῥωσίᾳ, ἀλλ' ἄγνωστος ἔτι παρέμενεν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1876 ἐβράνθη ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων» ἢ «Dossia», ἄριστον ῥωσικὸν μυθιστορημα, καὶ τὸν ἀκόλουθον μῆνα ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων» ἢ «Ἐξίλαμος τοῦ Σαβελῆ», διάφορον τὸ εἶδος, ἀλλ' ὁμοίως κινήσαν τὸ διαφῆρον τοῦ κοινοῦ. Ἐπὶ ἀμφοτέρω τὰ ἔργα ταῦτα, ὧν τὸ πρῶτον κρινεται ὡς ἀριστούργημα, ἐσημειούτο τὸ ὄνομα Henry Greville, καταστὰν ἕκτοτε διάσημον. Διαδοχικῶς ἤρξαντο δ' «Φιγαρώ», ἢ «Πατρίς, ὁ Χρῆτος, ἢ Ἐφημερίς τῶν Συζητήσεων», «Ὁ Ἰθ' Ἀῶν», καὶ ἄλλα φύλλα, δεχόμενα εἰς τὰς στήλας των τὰ ἀνεκδοτὰ ὡς τότε ἔργα τῆς καὶ ἀναδημοσιεύοντα τὰ ἐν ταῖς ῥωσικαῖς ἐφημερίσιν ἀναφανέντα. Ἐν ταῖς πλείστασι τῶν μυθιστοριῶν αὐτῆς ἢ Greville ζωγραφίζει τὴν κοινωνίαν, ἢ κατὰ βάθος γινώσκει. Τὰ ἔργα τῆς διακρίνει ἡ λεπτομέρεια, ἡ ἀκριθὴς ἐξεκρίσις τῶν ἠθῶν, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ λεπτότης τῶν παρατηρήσεων· ἐξέχει δὲ ἐν τῇ παραστάσει τῶν συνήθων σκηνῶν τῆς οἰκιακῆς ζωῆς, τῶν παιδικῶν τρυφεροτήτων τῆς καρδίας, τῆς ποιήσεως τοῦ ἀπλοῦ καὶ ἀληθοῦς. Ἐκτὸς τῶν μυθιστορικῶν ἔγραψε καὶ δραματικὰ τινὰ ἔργα, ἐξ ὧν τρία ἀνεπιδόθησαν κατὰ διαφόρους ἔπο. χάς ἐπὶ τῆς γαλλικῆς σκηνῆς. Σ. τ. Δ.

Ἡ ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.
Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Α'

— Ἐπιμένεις λοιπὸν νὰ μ' ἀφήσης νὰ φύγω μόνος; ἠρώτησεν ὁ πατὴρ παρατηρῶν τὴν γυναϊκά του μετὰ δυσαρεστησεως.

Τὸ κοράσιον, ὅπερ ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ γόνατός του, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς αὐτόν, καὶ τῷ ἐμειδίασε μετὰ θάρρους καὶ ἐλπίδος. Ἐκείνος δὲ ἐπέθηκε τὰς χεῖράς του ἐπὶ τῆς κόμης τοῦ κορασίου τῆς καστανῆς καὶ βοστρυχώδους καὶ μεταξώδους, καὶ ἐπανάφερε τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς περι-

λύπου νεαρᾶς γυναϊκῆς, ἥτις ἐπεσώρευεν ἐντὸς μικροῦ κιβωτίου τὰ πράγματά της μετὰ βραδείας κινήσεως τῶν χειρῶν ἐμφανιούσης μεγίστην κόπωσιν.

— Μαρία, δὲν μ' ἀποκρίνεσαι; λοιπὸν ἐπιμένεις καὶ καλὰ νὰ μείνης ἐδῶ ἀπόψε καὶ νὰ ἔλθης νὰ μ' εὕρης αὐριον; Θέλεις νὰ ταξειδεύσης εἰς τὴν Ἀβρὴν μόνη σου μετὰ τὴν μικρὴν;

Ἡ νεαρὰ γυνὴ ἀνηγήρθη ἐπιπόνως, καὶ στηριχθεῖσα ἐπὶ τοῦ ἐνός γόνατος ἀπέβλεψε πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς μετὰ βλέμματος ἀμυδροῦ καὶ καταπεπονημένου.

— Ἀπέκαμα, Σιμό μου, εἶπε μετὰ φωνῆς ἀσθενοῦς. Τριάντα τώρα ὥρες, ἀφ' ὅτου ἀφήσαμε τὸ σπητάκι μας, δὲν εἰμπόρεσα νὰ εὕρω μίαν στιγμὴν νὰ καθίσω· καὶ νὰ περάσω ἀκόμη ἄλλη μία νύκτα εἰς τὸν σιδηρόδρομον, τρομάζω. Ἄφησέ με νὰ ἀναπαυθῶ λιγάκι ἐδῶ, καὶ αὐριον φεύγομεν μαζί.

— Καὶ γίνεται αὐτό; ἀνεφώνησεν ὁ ἀνὴρ ἐγειρόμενος καὶ διατρέχων μεγάλης βήμασι τὸ στενὸν ὀματίον τοῦ ξενοδοχείου ἐν ᾧ κατέλυον. Δὲν φεύγουν ἔτσι εἰς τὴν Ἀμερικὴν χωρὶς νὰ πιάσουν θέσιν, χωρὶς νὰ ἴδουν πρῶτα τὸ πλοῖον.

— Ἐπιάσαμεν θέσιν, εἶπεν ἡσυχῶς ἡ Μαρία κλείουσα τὸ κιβώτιον.

— Καλὰ, μὰ ἔξυρομεν τί πράγμα εἶνε; Καὶ εἶπεται ἔχω νὰ ἀγοράσω χίλια πράγματα ἔς τὴν Ἀβρὴν, τὰ ὅποια δὲν εἰμπορῶ νὰ εὕρω ἐδῶ καὶ ἂν τρέχω ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκεῖ τὰ εὕρισκω ὅλα μέσα ἔς τὰ πόδια μου... ἐκεῖ ἐφοδιάζονται ὅλοι ὅσοι ἐξορίζονται μόνον των.

Καὶ σιωπήσας ἐστάθη, διότι ἡ χεὶρ του συνήνητησε τὴν κεφαλὴν τοῦ κορασίου. Ὅτε συνεζήτησαν οἱ γονεῖς του, αὐτὸ δὲν ὠμίλει, διότι ἐγίνωσκεν ὅτι ὤφειλε νὰ ἀφήσῃ τὴν καταγιγίδα νὰ παρέλθῃ· ἀλλ' ἐκ διαλειμμάτων ἐπεδαψίλευε θωπεῖαν ἄφωνον πρὸς τὸν φαινόμενον μᾶλλον δυσηρεστημένον. Κατὰ τὴν ὥραν δὲ ταύτην ὁ πατὴρ ἦτο δυσηρεστημένος.

Οὗτος δὲ κύψας πρὸς αὐτὸ τὸ ἡσπᾶσθη αὐτομάτως.

— Νὰ μου εἰπῆς τὴν ἀλήθειαν, Μαρία, ἐπανάλαβε μετὰ σφοδρότητος, μετὰ ἐθαρέθηκες, ἐθαρέθηκες τὴν ζωὴν μας, ἐθαρέθης τὰ πάντα...

— Ἀληθινὰ ἐθαρέθηκα, ἀλλὰ ὄχι σέ, Σιμό μου.

Θυμᾶσαι ὅτι ἐπαρτήκαμε ἀπ' ἀγάπης, καί σ' ἀγαπῶ ἀκόμη μέ...

Καί διεκόπη κινήσασα τὴν χεῖρα μετ' ὀργῆς.

— Μὲ ὅλα μου τὰ ἐλαττώματα, μὲ ὅλες μου τῆς τρέλες, μὲ ὅλην μου τὴν ἀμέλειαν, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἐχάσαμεν τὴν προικὰ σου, τὰ ὀλίγα μου χρηματάκια, τὴν κληρονομίαν τοῦ πατέρα σου, ὅλα, ὅλα! Τὴν εἰξεύρω τὴν ὑπομονὴν σου, τὰς ἐξεύρω καὶ τὰς ἐπιπλήξεις σου...

— Ἡ Μαρία ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν, ἐφαίνετο δὲ καταπεποιημένη. Ἐκεῖνος δὲ ἐκοράτησεν ἀποτόμως τὸν χείμαρρον τῶν πικρῶν λόγων, οὐς ἐμελλε νὰ ἐκτομίση, καὶ ἐξηκολούθησε μετὰ φωνῆς ἡρεμωτέρας.

— Καὶ πόσα δὲν ἔπαθα; παρὰ πολὺ ἐδῶκα πίστιν εἰς ἀνθρώπους ἀπατεῶνας, ἄρῃσα καὶ μ' ἐλήστευσαν ἄνθρωποι ἄθλιοι, δὲν λέγω ὄχι... Ἀλλά, Μαρία, ἀφ' οὗ ὅλα μας τὰ ἐπωλήσαμεν, ἀφ' οὗ φεύγομεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅπου οἱ ἐξυπνοὶ ἄνθρωποι κάμνουν περιουσίαν, μετρίασε τὴν λύπην σου, μὴ φέρεσαι τόσον ἄγρια... καὶ ἐγὼ ἔχω ἀνάγκην θάρρους, σοῦ ὀρκίζομαι 'ς τὸ παιδί μας! Καί μου χρειάζεται διπλάσιον θάρρος καὶ διὰ τοὺς δύο μας, ἀφ' οὗ σὺ δὲν ἔχεις...

Καὶ ταῦτα λέγων ἐκάθισεν ἐκλελυμένος· ἐκεῖνη δὲ ἐλθοῦσα πλησίον τοῦ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ τὰς χεῖράς της συμπεπλεγμένας καὶ εἶπε·

— Σὲ ἀγαπῶ, καλέ μου Σίμο, τὸ εἰξεύρω ὅτι εἶσαι τίμιος ἄνθρωπος καὶ γενναῖος· ἀλλ' ὅμως ὅταν μας ἐπούλησαν τὰ ἐπιπλά μας εἰς τὴν δημοπρασίαν, κύτταξ' ἐδῶ, μ' ἐφάνη ὅτι κάτι τι ἐσπασε...

Καὶ ἐστήριξε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας της, ἐκεῖνος δὲ τὴν παρετήρησε μετὰ πλείονος προσοχῆς.

— Μ' ἔφαγεν ὁ κόπος, ἐξηκολούθησεν ἀναστέλλουσα μετὰ δυσκολίας χείμαρρον δακρῶν ἔτοιμον νὰ κατακλύσῃ τοὺς ὀφθαλμούς της. Κάποτε μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ καρδιά μου σταματᾷ, καὶ μ' ἔρχεται νὰ σκάσω... Ὀλίγην ἀνάπαυσιν, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ... μίαν μόνον νύκτα εἰς τὸ κρεβάτι καὶ αὔριον τὸ πρῶτ' ἔρχομαι καὶ σ' εὐρίσκω μὲ τὴν πρώτην ἀμαξοστοιχίαν... Σὲ παρακαλῶ, Σίμο μου!..

Ἀλλ' ὁ Σίμος ἐφαίνετο δισταζών.

— Ποῦ νὰ σ' ἀφήσω, Μαρία, μόνην ἐδῶ εἰς τὸ ἀπέραντον αὐτὸ Παρίσι, ποῦ δὲν γνωρίζομεν κανένα, μόνην μαζί με τὴν μικρὴν;

— Καὶ τί βγαίνει; ἠρώτησεν ἡ Μαρία.

Ἐκεῖνος ἐσιώπη οὐδὲν ἔχων νὰποκριθῇ. Μετ' ὀλίγον δὲ ὑπέλαθεν·

— Ἀχ! ἂν δὲν εἶχα ἀνάγκην νὰ ἰδῶ αὔριον τὸ πρῶτ' ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον ποῦ μ' ὑπεσχέθη νὰ μου εὐρῇ ἐργασίαν, θὰ ἔμενα ἐδῶ μαζί σας.. ἀλλὰ μόνον ὡς τὰς ἑνδεκα εἴμπορεῖ κανεὶς νὰ

τον ἰδῇ... Ἀλλὰ ἡμεῖς μεθαύριον 'ς τὰς ἑνδεκα θὰ εἴμαστε πολὺ μακριά... τὸ πλοῖον φεύγει 'ς τὰς τρεῖς τὸ πρῶτ'.

Καὶ αὖθις ἔμεινε δισταζών, ἀλλ' ἀποτόμως κινήσασα τὴν χεῖρα εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκά του·

— Ἄς εἶνε, φεύγω ἀπόψε μόνος μου. Ἐχεις χρήματα;

— Ἐγὼ πενήντα φράγκα, ἀπεκρίθη ἡ Μαρία.

— Φθάνουν. Ἐδῶ δὲν ἐκάμαμεν ἐξόδα. Ἐπειτα δὲ ἡμεῖς ζοῦμεν μὲ τὸ ὀλίγον!

Δέσας δὲ διὰ σχοινίου τὸ κιβώτιόν του τὸ ἔβαλεν ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ μετ' ἤθους ὀργίλου ἅμα καὶ περιλύπου.

— Ἐρχεσθε καὶ σεῖς 'ς τὸν σταθμόν; εἶπε διευθυνόμενος πρὸς τὴν θύραν.

Καὶ ἡ Μαρία τὸν ἠκολούθησε κρατοῦσα τὴν μικρὰν ἀπὸ τῆς χειρὸς. Ἐβάδιζον δὲ βραδέως καὶ μετὰ δυσκολίας διασχίζοντες τὸ πλῆθος, ὅπερ πολυάσυχλον καὶ θορυβῶδες ἐπλήρου τὰς ὁδοὺς κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, καθ' ἣν πανταχόθεν ἐξέρχονται οἱ ἄνθρωποι πορευόμενοι εἰς τὰ ἔργα των.

Τὴν ἕκτην ὥραν ἐσήμαινε τὸ ὥρολόγιον ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸν σταθμόν.

— Γρήγορα, εἶπεν ὁ Σίμος, νὰ μὴ μ' ἀφήσῃ ὁ σιδηρόδρομος. Πρόσεχ' ἐδῶ τὰ πράγματά μου νὰ πᾶ νὰ πάρω τὸ εἰσιτήριο.

Ἡ νεαρὰ γυνὴ καὶ τὸ κοράσιον ἔμειναν ὄρθιαι παρὰ τὸ εὐτελὲς μικρὸν κιβώτιον. Αἰσθανόμεναι δὲ τὴν καρδίαν των συνεσφιγμένην, καὶ περίφοβον ἔχουσαι τὸ βλέμμα, παρετήρουν τὴν ἐν τῷ σταθμῷ κίνησιν τῶν ἀπερχομένων ἐπιβατῶν καὶ τὸν θόρυβον. Ὁ θόρυβος τὰς ἐξεκώφαινε, οἱ ἄνθρωποι τὰς ἀπώθουν καὶ τὰς διηγκώνιζον, ἐφοβοῦντο δὲ καὶ δὲν εἰξευρον τί νὰ κάμωσιν, ὅτε ὁ Σίμος ἐπανῆλθε.

— Περιμένετε μ' ἐδῶ, εἶπε, καὶ ἀναλαβὼν τὸ κιβώτιον ἐξηφανίσθη τρέχων ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων. Εὐθύς δὲ ἐπανελθὼν, εἶπεν εἰς τὴν γυναῖκά του ἀσθμαίνων·

— Ἐς τὴν ὥρα ἐπρόφθασα. Ἄγιο ἀκόμα καὶ θάμενα ἔξω. Ἐχε λοιπὸν ὑγείαν καὶ καλὴν ἀντάμωσιν αὔριον. Θὰ σᾶς περιμένω 'ς τὸν σταθμὸν αὔριον 'ς τὰς δύο.

Ἡ Μαρία τὸν ἐφίλησε μετὰ τσαύτης τρυφερότητος, ὥστε ἐκεῖνος ἐξεπλάγη· διότι ἀπὸ πολλοῦ δὲν εἶχεν ἰδῆ τσαύτην ἀγάπην ἐν τῷ βλέμματι τῆς καταπεποιημένης γυναίκος του.

— Ἀχ! καὶ νὰ ἐρχόμουν τώρα μαζί σου, εἶπε διὰ μιᾶς· ἔχομεν καιρὸν ἀκόμη;

— Τώρα κῆ ἄλλη μιὰ φορά! καὶ τὰ πράγματά μας ποῦ εἶνε 'ς τὸ ξενοδοχεῖον; Ποῦ ἦσουν πρωτῆτερα;

Καὶ ἀναλαβὼν τὴν μικρὰν τοῦ κόρης τὴν κατέφιλησε περιπαθέστατα, ὡσαύτως καὶ τὴν γυναῖκά του καὶ σπεύδων εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀμαξάν.

Πρὶν δὲ παρέλθῃ λεπτόν τῆς ὥρας ἠκούσθη ὁξύς συριγμός. Ἡ Μαρία ἔσφιξε τὴν χεῖρα τῆς

κόρης της καὶ ἀπεχώρησε περίλυπος φιθυρίζουσα· — Ἠλπίζα ὅτι δὲν θὰ προφθάσῃ.

— Μητέρα, εἶπεν ἡ κορασίς, πεινώ.

Ἡ Μαρία εἰσῆλθεν εἰς μικρὸν τι μαγειρεῖον καὶ παρήγγειλε λιτὸν δεῖπνον. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ βαρεῖα τοῦ μαγειρείου ἀτμόσφαιρα τὴν ἠνώχλησεν. Ἐξῆλθε λοιπὸν καὶ ἐβάδιζεν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς, ἐν ᾧ τὸ κοράσιον ἐκοκάλιζε τὸ τελευταῖον κύτταλον τοῦ ἄρτου, λείψανον τοῦ δεῖπνου της.

Β'

Αἱ ὁδοὶ ἦσαν ὀλιγανθρωπότεραι, οἱ θολοὶ ἀτμοὶ οἱ κατὰ τὰς ἐσπέρας τοῦ Αὐγούστου ἀναθυμῶμενοι καθίστων ἤδη τὰς ὁδοὺς σκοτεινάς. Ἡ Μαρία ἐξακολουθοῦσα τὴν πορείαν της κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ εὐτελὲς ξενοδοχεῖον ἐν ᾧ κατέλυε, εὐρέθη ἔμπροσθεν κήπου περιπεφραγμένου διὰ κιγκλίδων καὶ κοσμουμένου ἐξ ἀνθέων. Ἡ εἰσόδος ἦτο ἐλευθέρη καὶ παιδία συνέπαιζον ἐν αὐτῷ μετὰ χαρμωδῶν κραυγῶν, ἐν ᾧ αἱ χελιδόνες περιίπταντο ἐν τῷ ἀέρι μετὰ κραυγῶν παρεμπερῶν.

— Καλέ! καλέ! τί ὄμορφα λουλουδάκια! εἶπεν ἡ μικρά.

Ἡ Μαρία, ὑπέκρουσε εἰς τὴν ἐλαφρὰν πίστιν τῆς μικρᾶς, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κήπον. Εὐροῦσα δὲ θρανίον τι κενὸν ἐστηριγμένον ἐπὶ συστάδος δένδρων σχηματιζόντων εἰδός τι σκέπης, ἐκάθισε, παρ' αὐτῆ δὲ ἐκάθησε καὶ τὸ παιδίον.

— Πῆγαινε νὰ παίξῃς, εἶπεν ἡ μήτηρ.

Ἡ μικρὰ κατέθη ἀπὸ τοῦ θρανίου καὶ κατεγίνετο σχηματίζουσα διὰ τῶν χειρῶν της μικροῦς σωρούς ἄμμου. Ἐφαίνετο δὲ ὅτι οὐδεμίαν εἶχε γνῶσιν τοῦ πτυαρίου, διότι ἐθεώρει μετὰ περιεργίας δύο μικρὰ παιδία ἐκεῖ που πλησίον ἰστάμενα, ἅτινα διὰ τῶν καταλλήλων ἐργαλείων των κατεσκευάζον ἀδιαλείπτως ἱκανὰ προχώματα ἐξ ἄμμου.

— Παίζομε; εἶπε πρὸς τὴν μικρὰν τὸ πρεσβύτατον τῶν παιδίων, κοράσιον προσηνέστατον καὶ χαριέστατον.

Τὴν ἄλλο ἠθέλεν ἡ μικρὰ κόρη τῆς Μαρίας; Αὐτομάτως πῶς ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν μητέρα της, ὡς ζητοῦσα τὴν συγκατάθεσίν της, ἀλλ' ἡ Μαρία ἔβλεπε πρὸς τὸ ἄλλο μέρος διὸ ἡ κόρη ἀπεμακρύνθη ὀλίγα βήματα μετὰ τῶν νέων συντρόφων της.

Κατὰ μικρὸν εἶχεν ἐλαττωθῆ ὁ θόρυβος τῶν τρογῶν τῶν ἀμαξῶν, τὰ λεωφορεῖα διήρχοντο ἀραιότερα, καὶ ὁ ἐλεγκτὴς τοῦ γραφείου τῶν λεωφορείων, ἰστάμενος ἐκεῖ που πλησίον, δὲν ἔλεγε πλέον ἀριθμούς διὰ τῆς βραγγώδους φωνῆς του.

Οἱ Παρίσιοι ἡρίστων κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο ἡ ἀμαξοστοιχία ἀπεκόμιζεν ἄνευ πολλῆς ταχύτητος μακρὰν τῆς γενεθλίου κόμης καὶ τῆς

οἰκογενείας τοῦ ἐκπροσωπούμενης ὑπὸ τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ τῆς μικρᾶς κόρης, ἡ ἀμαξοστοιχία ἀπεκόμιζε μακρὰν τὸν Σίμον, ὅστις καὶ τοὶ ἀνὴρ, εἶχεν ὅμως μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ κλαύσῃ.

Ἡ Μαρία ἔχουσα τὸν νοῦν τῆς προσηλωμένον πρὸς τὸν αἰεὶ ἀπομακρυνόμενον ἄνδρα τῆς ἀνεμινήσκετο τῶν παρελθουσῶν ἡμερῶν. Αἰμαλακαὶ χεῖρές της κατέπεσον ἐπὶ τῆς σκοτεινοῦ χρώματος ἐσθῆτός της, σκιερᾶς καὶ σκυθρωπῆς ὡς καὶ τὸ ὄν ἥπερ ἐκάλυπτεν. Ἡ κεφαλὴ τῆς Μαρίας ἐκλινεν ἐλαφρὰ ἐπὶ τοῦ στῆθους της καὶ μετὰ τσοῦτους μὲγλους, μετὰ τσοῦταυτας ἀγωνίας ἀπελάμβανε τὴν ὑπερτάτην ἡδύτητα τοῦ νὰ μείνῃ ὀλίγον τινα χρόνον χωρὶς νὰ ἐργάζηται.

Ἐπάρχουσιν ἄνθρωποι, ὧν ὁ βίος φαίνεται πλασθεὶς ἐξεπίτηδες βαρὺς καὶ δυσφόρητος, ὧν τὰ χεῖλη δὲν ἐγέλασαν ἐν τῇ παιδικῇ των ἡλικίᾳ, οἵτινες ἐφθβοὶ δὲν ἠσθάνθησαν γλυκυτάτας συγκινήσεις, οὐδὲ εἶδον ἑορτὰς ἐν τῇ νεότητί των.

Ἡ Μαρία ἔμεινεν ὄρφανὴ ἐνωρίς, — ἀλλ' οὐχὶ ὅμως καὶ ἐν καιρῷ, ὥστε ἡ τῶν γειτόνων καὶ τῶν φίλων συμπάθεια νὰ ἐπεκταθῆ ἐπ' αὐτῆς ἀποτελεσματικῶς. Ἐξῆσε μετὰ τοῦ πατρὸς της, ἀνθρώπου ἀπλοῦ μὲν, ἀλλὰ δυσκόλου καὶ ἰσχυρογνώμονος, ὅστις οὔτε τὸν φαιδρὸν θόρυβον τῶν τέρψεων καὶ ἡδονῶν ἠγάπα, οὔτε τὰ δάκρυα τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς οὐδύνης καὶ τῆς λύπης, ἅτινα ἐνόμιζε καὶ ὠνόμαζε προσποιήσιν καὶ οὐδὲν πλεόν. Γενομένη νεανὶς οὐδεμίαν ποτὲ ἔσχε φίλην, διότι ὁ παρᾶξενος καὶ δύσκολος χαρακτήρ τοῦ πατρὸς της ἐφόβιζε καὶ ἀπεδίωκε τὰς ἄλλας νεάνιδας.

Ὁ Σίμος ἡμέραν τινα ἐζήτησε τὴν Μαρίαν παρὰ τοῦ πατρὸς της εἰς γάμον. Ἀλλὰ διατί ἄρα γε; Οὔτε ἡ Μαρία θὰ ἠδύνατό ποτε νὰ εἶπῃ τὸ διατί, οὔτε ὁ Σίμος ἴσως. Πιθανὸν ὁ αὐστηρὸς χαρακτήρ τοῦ ἐπιδόξου γαμβροῦ νὰ μὴ ἐφοβήθη τὸν τοῦ μέλλοντος πενθεροῦ καὶ τανάπαυιν.

Κατὰ τὴν ὥραν δὲ ταύτην τοῦ βίου της ἡ Μαρία ἠσθάνθη κατὰ πρῶτον ὀλίγην τινα χαρὰν, διότι εὐθύς ἔπειτα ὁ γάμος τὴν ἐπανερίψεν εἰς τὰς θλίψεις καὶ τὰ κακά του. Ὁ Σίμον φιλύποτος ὦν φύσει, ἐβίαζεν ὅμως ἑαυτὸν εἰς τὸ νὰ πιστεῦῃ εὐκόλως. Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ ὤφειλε νὰ τον προφυλάττῃ ἀπὸ τῶν κινδύνων, αὐτὸ τοῦναντίον τον ὤθει εἰς τὸ νὰ τοὺς ἐπιζητῇ. Ἐπεδόθη εἰς ἐπιχειρήσεις ἐπισηφαλεῖς, εἰς ἃς αὐτὸς μόνος ἔχανε τὸ χρῆμά του, ἐν ᾧ οἱ φίλοι του ἐγίνοντο πλούσιοι. Ἐκ τούτου δὲ ὁ φύσει ὀργίλος χαρακτήρ του ἠῤῥῆσε· διότι ἠθέλε νὰ κερδήσῃ ὅσα εἶχεν ἀπολέσῃ, ἀλλ' ὅμως εἰς τοιαύτην περιήλθε κατάστασιν, ὥστε ἡμέραν τινα εὐρέθη κατέναντι τοῦ ὀλέθρου.

Ἦτο δὲ ἄνθρωπος εὐτολμος, ἡ ἀτελής καὶ ἀλλόκοτος αὐτοῦ ἀνατροφή εἰς τὴν φροντίδῃ τῆς τύχης ἀφειθεῖσα, διότι δὲν εἶχε συγγενεὶς καὶ δεκαοκταετής ἔτι εὐρέθη κατὰ πάντα ἐλεύθερος, ἡ

ἀνατροφή του, λέγω, αὐτὴ εὐρεῖα ἀλλὰ ἀσυνάρτητος καὶ παρελελυμένη, τὸν καθίστα ἰκανὸν περὶ πολλὰ πράγματα. Ἀπεφάσιτε δὲ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἀμερικὴν, βέβαιος ὢν ὅτι θὰ εὕρῃ ἐκεῖ ἐπαγγελμα, ἀδύνατον ὅποιόν τι, ἵνα μεταχειρισθῇ τὰς ἀχρηστους μέχρι τοῦδε δυνάμεις του.

Τὴν ἀπόφασίν του δὲ ταύτην ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν γυναῖκά του, ἥτις ἀνέκφραστον διὰ τοῦτο ἠσθάνθη ὀδύνην. Ὁ πατὴρ της εἶχεν ἤδη ἀποθάνῃ, ὥστε οὐδὲν τὴν συνέδεε πρὸς τὴν γενεθλίον γῆν· ἀλλ' ἡ ἑλληκίς αὐτῆ πᾶν συγγενικῶν δεσμῶν καθίστα τὴν πατρίδα ἡλυκυτέραν καὶ προσφιλεστέραν. Διὸ ἐπεχείρησε μὲν νὰ ἀντιέπῃ, ἀλλ' αἱ παρατηρήσεις της εὐθὺς ἀπεκρούσθησαν καὶ ὑπέκυψεν, ἀφ' οὗ δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλως.

Ἐκ τοῦ ἀγάμου τούτου γάμου ἐγεννήθη μία κόρη, παιδίον νόστιμον καὶ χαριέστατον, τὸ φῶς καὶ ἡ χαρὰ της πατρικῆς οἰκίας. Ἀλλὰ πῶς τὰ δύο ἐκεῖνα κατηφῆ καὶ σιωπηλὰ ὄντα ἐγέννησαν τὸ μικρὸν τοῦτο πλάσμα, οὗ ὁ γέλως διεχέετο κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ὡς πύραυλος, καὶ τὸ μινύρισμα ἐφαίνετο δανεισθῆν φθόγγους παρὰ τῶν πτηνῶν, ἅτινα εἶχον τὰς φωνὰς των ἐπὶ τῶν δένδρων τοῦ κήπου; Ἐχει ὁ βίος τοιαῦτα μυστήρια.

Ἡ Μαρία ἔρραψε διὰ τὴν μικρὰν Μαρκέλλαν μέγα ὀδοιπορικὸν ἐπανωφόριον μετὰ κορούλης.

Ἦλθον δὲ εἰς Παρίσιους πρῶτ' ἄλλ' ἄλλ' μετὰ μιᾶς ὅλης ἡμέρας καὶ μιᾶς ἕλης νυκτὸς σιδηροδρομικὴν πορείαν. Ὅτε κατέβησαν εἰς τὸν σταθμὸν, ὁ τῆς πέμπτης πρωινῆς ὥρας ψυχρὸς ἀνεμος προσέβαλε τὸ πρόσωπον τῆς Μαρίας καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν ἠσθάνετο ἡ νεαρά γυνὴ φρικιαστικὰ καὶ πόνους.

Ἡ ἀνάγκη δὲ μικρὰς ἀναπαύσεως τοσοῦτον ἦτο ἐπιείγουσα, ὥστε ἐπεκράτησε πασῶν τῶν ἐντυπώσεων καὶ τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀτυχοῦς γυναίκος, καὶ τὴν ἠνάγκασε νὰ ἐπιζητῇ καὶ νὰ θεωρῇ μίαν νύκτα ἡσύχου ὕπνου ὡς τὸ πολυτιμότερον πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν.

Καθημένη ἐκεῖ ἐν τῷ κήπῳ, ἔνθα οἱ θόρυβοι κατὰ μικρὸν ἠμβλύνοντο καθ' ὅσον προσῆγγιζεν ἡ νύξ, ἠσθάνετο ἑαυτὴν καλῶς ἔχουσαν. Κατελαμβάνετο βαθμηδὸν ὑπὸ ἄλλοκότου νάρκης τοσοῦτον εὐαρέστου, ὥστε ἐφοβεῖτο νὰ κινηθῇ μήπως ἐξυπνήσῃ.

Δις ἐκ διαλειμμάτων διανοήθη ὅτι ἦτο ἀργὰ καὶ ὅτι ὤφειλε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, διότι ὁ σιδηροδρομὸς ἀνεχώρει τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν πρῶτ'. Ἀλλ' ἡ ἀνάπαυσις ἦτο τοσοῦτον εὐαρέστος! Ἄς καθίσω ὀλίγον, εἶπε καθ' ἑαυτὴν, καὶ εὐθὺς ἔπειτα φεύγω. Ἡ φαιδρὰ φωνὴ τῆς Μαρκέλλας ἤρχετο ἐκ διαλειμμάτων εἰς τὰ ὠτά της. Αὐτὴ δὲ ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τοὺς προτέρους της διαλογισμούς.

Ὁ σύμβιός της τὴν ἠγάπα ὅπως δῆποτε. Καὶ ἦτο μὲν φύσει ὀλιγόλογος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ δὲ δὲν ἦτο πολὺ ὀμιλητικὴ. Ἡ κακὴ δὲ αὐτῆ ἐξί-

τοῦ νὰ κρύπτωσιν ἀπ' ἀλλήλων τί διενοοῦντο, εἶχε πολλὰκις γίνῃ αἰτία δυσαρρεσκείων καὶ ἐνοχλήσεων. «Ἀλλ' ἀπὸ τώρα πλέον, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν, θὰ διορθωθῶ πλέον, καὶ θὰ τοῦ τα λέγω ὅλα μου, θὰ τον ἔχω μυστικὸν μου καὶ παρηγορίαν μου».

Πολλάκις ὁ Σίμος τῇ εἶπε:—Μ' ἐβαρέθη; Ἀλλ' ὅμως τοῦτο δὲν ἦτο ἀληθές· διότι ἡ Μαρία οὐδέποτε ἐπεθύμησε νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ συνεταίρου της τούναντίον μάλιστα ὡς αἰσχέπετο περὶ ἐνδεχομένου διαζυγίου, ἐθεώρει αὐτὸ ὡς τὸ μέγιστον τῶν δυστυχημάτων.

Ὁ δὲ Σίμος ἀφ' ἑτέρου, ὁ στρυφνὸς καὶ παρὰξενος, ἀλλὰ κατὰ βάθος δίκαιος καὶ ἀγαθός, ἔλεγε καὶ αὐτὸς ὅτι, ἵνα ἡ Μαρία ἀποφασίσῃ τοιοῦτόν τι, ἔπρεπε βεβαίως νὰ ἔχῃ σπουδαία παράπονα χωρὶς αὐτὸς νὰ ἔχῃ εἰδοσίαν τινὰ ἢ ὑποψίαν... Ἀλλ' αὐτὴ ἦτο ἔτι νεα, καὶ ἀνθρώπος εἰκοσιεξ ἑτῶν ἔχει ἐνώπιόν του ζωὴν μακράν, εἶχε λοιπὸν καὶ αὐτὴ καιρὸν νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ πταίσματά της.

Σκέψις ἀγάπης καὶ οἴκτου διήλθε τὴν ψυχὴν της, ὅτε ἀνεμνήσθη τοῦ ἀνδρός της, ὅστις ἐφέρετο εἰς τὴν Ἀθρην κατηφῆς βεβαίως καὶ δυστηρηστικῶς, διότι δὲν ἠθέλησε νὰ τον ἀκολουθήσῃ, καὶ μετενόει ἡ Μαρία διὰ τὴν ἄρνησίν της ταύτην· τὸ δωμάτιον τοῦ ξενοδοχείου θὰ τῇ ἐφαίνετο ζοφερὸν καὶ γυμνόν. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ το συλλογισθῇ πρωτῆτερα;

Ἴσως ὅμως θὰ ἀνεχώρουν καὶ ἄλλαι ἀμαξοστοιχίαι εἰς τὴν Ἀθρην τὴν ἐσπέραν ταύτην! ἠδύνατο λοιπὸν νὰ φύγῃ παρευθὺς! Ἡ στιγμιαία δὲ ἐν τῷ κήπῳ ἀνάπαυσις εἶχεν ἀποδώσῃ εἰς τὴν Μαρίαν τὴν νεότητά της· διὸ ἠθέλε νὰ ἐγερθῇ καὶ νὰ δράμῃ εἰς συνάντησιν τοῦ ἀνδρός της...

Ἀλλ' αἶφνης φῶς ζωηρὸν προσέβαλε τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἦτο τὸ φωταερίον τοῦ ἀπέναντί της φανοῦ, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἀναφθέντος. Ἐπαιξε ὡς ἡ τρις τὰ βλέφαρα καὶ ἠθέλησεν ἔπειτα νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σχέδιόν της, ἀλλὰ βάρος ἀσύνηθες ἐκράτει τοὺς πόδας της. Καὶ τὸ μὲν ἄνω μέρος τοῦ σώματος ἠθέλε νὰ κινηθῇ, ἐπεθύμει νὰ διασχίσῃ τὸν ἀέρα διὰ τῶν βραχιόνων της ὡς διὰ πτερυγῶν, ἀλλ' ὅμως ἐκρατεῖτο κατὰ γῆς...

— Σίμό μου, Σίμό μου! εἶπε καθ' ἑαυτὴν, δὲν μας χωρίζει πολὺ διάστημα, αὐριον ἔς τὰς δύο θὰ εἶμαι ἔς τὸν σταθμὸν. Θὰ ἐφευγα καὶ ἀπόψε, ἀλλὰ πού νὰ σ' εὕρω;... καὶ ὅμως ἠθέλα νὰ σ' ἐναγκαλισθῶ· μού φαίνεται πῶς δὲν σ' ἀπεχαιρέτισα ὅπως ἔπρεπε... Ποῖος ἔλεγε, ὅταν ἤμουν μικρὸ παιδάκι, ὅτι πάντοτε πρέπει νὰ ἀποχωρίζεται κανεὶς, ὡς νὰ μὴ ἐμελλέ ποτε νὰ ἰδῇ πάλιν ὁ εἰς τὸν ἄλλον; Ποῖός το ἔλεγε;... δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον... ἠθέλα τώρα νὰ ἦτο αὐριον. Μαρκέλλα...

Ἡ Μαρκέλλα ἔτρεχε ἐν τῷ κήπῳ μετὰ τῶν

νεῶν φίλων της, καὶ πολλὰ δὲ ἄλλα κοράσια εἶχον προστεθῆ εἰς τὴν συνοδείαν.

Ἡ μικρὰ παιδικὴ συνοδεία διεσκορπίζετο, πάλιν συνῆθροίζετο μετὰ χαρμωσύνων κραυγῶν· τέλος ἀσθμαίνοντα τὰ παιδία ἐστάθησαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κήπου καὶ συνδιελέγοντο. Τὰ παιδία ποιοῦσι τὸ ἐναντίον τῶν ἀνδρῶν, πρῶτον παίξουσι καὶ διασκεδάζουσι, καὶ ἔπειτα γνωρίζονται περισσότερο καὶ συνάπτουσι σχέσεις.

— Σὲ τί μέρος κάθεσθε; ἠρώτησε τὴν Μαρκέλλαν ἡ Λουίζα, ἥτις ἐνεκα τῶν ἐνδεκα ἑτῶν αὐτῆς καὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἀναστήματος ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τρόπον τινὰ τοῦ νηπιακοῦ ἐκείνου στρατεύματος. Ἐφαίνετο ὡς μικρὰ τις μήτηρ.

— Ἐκεῖ πέρα, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα, ἔς τὴν ἄκρη τοῦ σιδηροδρόμου.

Πάντα τὰ παιδάκια ἀνεκάγχασαν θορυβωδῶς, ἀκούσαντα τὴν ἀπόκρισιν τῆς μικρᾶς.

— Σ' τὴν ἄκρη τοῦ σιδηροδρόμου, παρετήρησε ζωηρὸν τι κοράσιον, αὐτὸ δὲν εἶνε μέρος.

— Ἄς τὴν, μὴ τὴν πειράξῃς, εἶνε μικρὴ καὶ δὲν εἰξεύρει, εἶπε τὸ πρεσβύτερον κοράσιον παρεμβαίνον. Ἐλα, μάτια μου, πέ μου, ἔς τὸ Παρίσι;

— Ὅχι, ἔς τὸ Παρίσι, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα. Ἐδῶ εἶνε τὸ Παρίσι, ἐμεῖς καθόμασθ' ἐκεῖ πέρα.

Καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα πρὸς μίαν τινὰ διεύθυνσιν.

— Καὶ τί κάνει ὁ πατέρας σου; ἠρώτησεν ἄλλο κοράσιον μετὰ οἰθήσεως.

— Τίποτα.

— Ἡ μητέρα σου;

— Τίποτα.

— Εἶνε κτηματίας, εἶπεν ἡ Λουίζα ἀνυψοῦσα τοὺς ὤμους σύννους. Δὲν ἔχουν ἐμπορικόν, ἔ; ἐμεῖς ἔχομεν ἐμπορικόν, κυρία μου!

— Πού; ἠρώτησεν ἡ Μαρκέλλα οὐδὲν νοοῦσα.

Ἡ Λουίζα ἔδειξε μικρὸν τι κατὰστημα φαρμακωπορείου, κείμενον ἐπὶ τῆς οδοῦ ἐφ' ἧς ἔκειτο ὁ κήπος.

— Νά, εἶπε, τώρα σὲ λιγάκι θὰ πᾶμε. Πού καὶ εἶνε ἡ μητέρα σου;

— Κάθετ' ἐκεῖ πέρα ἔς τὸν μπάγχο καὶ κοιμᾶται, ἀπεκρίθη ἀντὶ τῆς Μαρκέλλας μικρὰ τις ἐκ τῆς συντροφίας.

— Δὲν θὰ ἔλθῃς καὶ αὐριον; ἠρώτησεν ἡ Λουίζα.

— Δὲν εἰξέρω.

— Οὐ καὶ σύ, μὴ της λὲς νὰ ἔλθῃ, εἶνε μωρό! Πῶς τα σιχαίνομαι αὐτὰ τὰ μαϊμουδάκια; ἀνεφώνησε μικρὰ τις μεψίμοιρος.

— Τὰ μικρὰ πρέπει νὰ τα καλοπιάνῃς, εἶπεν ἡ Λουίζα μετὰ σοβαρότητος. Καὶ ἔπειτα τοῦτο ἔδω εἶνε τόσον νόστιμον καὶ καλοαναθρεμμένον, καὶ ἔπειτα εἶνε καὶ θεομόναχο, καὶ θὰ στενοχωριέται, τὸ καίμενο. Πῶς σε λένε;

— Μαρκέλλα.

— Μαρκέλλα· ποιανού;

Ἡ μικρὰ εἰμειν ἀμηχανοῦσα. Τὸ ὄνομα τοῦ πατρός της οὐδὲν ἔχνος εἶχε καταλίπη ἐν τῇ μνήμῃ της. Ἐπειδὴ ἔζη μόνῃ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἡ μήτηρ της δὲν προενόησε νὰ τὴν διδάξῃ τὸ ἐπίθετόν της. Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὅταν τὰ παιδία ἀποπλανώμενα χάνωνται, ταχέως ἀνευρίσκονται, διότι οἱ πάντες γινώσκουσιν αὐτά.

— Δὲν εἰξέρω, εἶπεν, ἀφ' οὗ μάτην ἀνεζήτησεν ἐν τῇ μνήμῃ της τὴν συνέχειαν τοῦ ὀνόματός της· Μαρκέλλα...

— Νὰ εἰπῆς ἔς τὴν μητέρα σου νὰ σοῦ το μᾶθῃ, παρετήρησεν ἡ συνετὴ Λουίζα. Ἄν τύχη καὶ χαθῆς, τί θ' ἀπογίνῃς;

Ἡ φύλαξ τοῦ κήπου ἐπλησίαζε σεῖων τὴν παρῆσαν ῥάβδον του καὶ γούζων.

— Τί κάνει! αὐτοῦ, σκυλόπουλα; ἄ, νὰ κοιμηθῆτε! νὰ μὴ σας κλείσω ἐδῶ μέσα.

— Ἄ, δὲν εἶν' ἀκόμη ὥρα, μπάμπια! ἀνεφώνησαν ἐν γοῶν οἱ μικροὶ φοιτηταὶ τοῦ κήπου.

— Ἐλα, ἔλα, δρόμο! ὑπέλαθεν ὁ φύλαξ. Δὲν πᾶν νὰ πλαγιάσουν τὰ παλιόπαιδα!

Ἡ Λουίζα εἶχε λάβῃ τὴν χεῖρα τῆς Μαρκέλλας, ἵνα τὴν ὀδηγήσῃ πρὸς τὴν μητέρα της. Ὁ δὲ φύλαξ τὰς ἠκολούθησεν ἐξακολουθῶν τὴν περιπολίαν του.

— Κυρία, εἶπεν εὐγενῶς ἡ Λουίζα ἐλθοῦσα πλησίον τῆς νεαρᾶς γυναίκος, σᾶς ἔφερα τὴν κόρην σας.

Ἀλλ' ἡ Μαρία οὐδόπως ἐκινήθη. Ἐχουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους ἐστηριγμένην ἐφαίνετο κοιμωμένη.

— Μητέρα, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα σύρουσα αὐτὴν ἀπὸ τοῦ φορέματος.

Ἡ Μαρία δὲν ἀπεκρίθη.

— Μητέρα, ἐφώνησεν ἡ μικρὰ, μητέρα!

Ἡ Λουίζα ὑπεχώρησε δύο βήματα καὶ παρετήρησε τὴν νεαρὰν γυναῖκα μετὰ προσοχῆς ἄμα καὶ τρόμου.

— Κοιμᾶται, εἶπε πρὸς τὸν φύλακα προσερχόμενον.

— Εἶνε βλαβερὸν νὰ κοιμᾶται ἔτσι ἔς τὴν δροσιά. Νὰ τὴν ξυπνίσωμεν. Κυρία! Ἀλλ' ἡ Μαρία ἐκάθητο ἀκίνητος. Ἡ Μαρκέλλα ἀνερχομένη ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς μητρός της, ἀλλ' εὐθὺς ἀνέπεσεν εἰς τὰ ὀπίσω μετὰ κραυγῆς ὀξείας· διότι, ἐν ᾧ προσεπάθει νὰ κρατηθῇ διὰ τῶν μικρῶν χειρῶν της, τὸ σῶμα τῆς μητρός της ἐνέδωκε καὶ μικροῦ δεῖν ἐπέσεν ἐπὶ τῆς μικρᾶς. Ὁ φύλαξ σπεύσας ὑπέβαστασε τὸ σῶμα καὶ το ἐπανέθηκεν εἰς τὴν προτέραν του θέσιν.

— Εἶνε πεθαμμένη! ἀνεφώνησεν ἡ Λουίζα.

— Θὰ σωπάσῃς! ἔγρυξεν ὁ φύλαξ. Στάσου ἐδῶ καὶ μὴν ἀφήσῃς τὸ παιδί· νὰ ἔβγῃ ἔξω.

Καὶ κατηθύνθη μεγάλως βήμασιν εἰς τὴν ὁδὸν Λαφαγέτου καὶ μετ' οὗ πολὺ ἐπανῆλθεν ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο κλητῆρων· τὸ δὲ πλῆθος λαβὸν εἶδῃσιν παρὰ τῆς ἀορίστου ἐκείνης καὶ

ἀκαταλήπτου φήμης, ἥτις ἀναγγέλλει τὰς δεινὰς συμφορὰς, συνηθροίζετο περίξ τῶν κορασιδῶν. Ἰατρός τις ἐλθὼν ἐπέθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν χροτάφων τῆς Μαρίας, οἵτινες ἦσαν ἤδη ἀπεψυχαμένοι.

— Εἶνε ἀποθαμμένη, εἶπε.

(Ἐπεταί συνέχεια).

ΕΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚῃ ΧΩΡᾷ

ΕΣ ΟΔΟΠΟΡΙΚΩΝ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

Α'.

Σίπκα· τὸ χωρίον καὶ ἡ πόλις.

Ἀφορμὴ τοῦ ταξιδίου. — Καζανλίκ, ἡ πόλις τοῦ ροδελίου. — Σίπκα· ἐνεστώσα κατάστασις. — Ὁ ξενοδόχος τῆς Σίπκας. — Μία διασκεδασίς αὐτοῦ. — Πολιτικαὶ ἰδέαι τοῦ Ντάντο Χρήστου. — Κακὰ ὄνειρα ὀθωμανοῦ. — Ἡ πόλις τοῦ Αἴμου. — Μία τελευταία διατύπωσις παρὰ τῷ δημάρχῳ Σίπκας. — Εἰς μπαλκαντζή. — Ἡ ἀνοδος τοῦ ὄρους. Ἐν βλέμμα πρὸς τὰ κάτω. Ἐπὶ τοῦ ὄρους. Ἡ κορυφή τοῦ Σπέτι Νικόλα. — Συνάντησις ποιμένων. — Οἱ μετανάσται. — Ἡ κἀνοδος πρὸς τὴν Βουλγαρίαν.

Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους εὐρισκόμενος κατὰ τὴν βορείαν Θράκην, ἐσκέφθην νὰ διέλθω ἐκεῖθεν καὶ εἰς Βουλγαρίαν. Ἡμῆν ἤδη ἄντικρυ τοῦ Αἴμου, ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς Σίπκας, ἥτις εἶνε ὁ ἐνωτικὸς κρικός τῶν δύο χωρῶν, ἡ μᾶλλον εἶπεῖν τὸ μεταίχιμιον αὐτῶν καὶ ὑπῆρξε τὸ θέατρον φοβερᾶς μονομαχίας δύο στρατιῶν. Τοιαύτη γειτονεῖα ἔλκει φυσικῶς οὐχ ἦττον ὑπὸ τῆς ἀναπολήσεως τῶν γεγονότων ἢ ὑπὸ τῆς περιεργείας τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως. Νὰ μεταβῆ λοιπὸν εἰς Σίπκα, νὰ διαβῆ τὸν Αἴμον, καὶ νὰ διέλθῃ τις κατὰ πλάτος τὴν Βουλγαρίαν, τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ διεγερθεῖσα ἐν ἐμοὶ ἐπιθυμία. Ἀλλὰ τοιαύτη τις ἐπιθυμία δὲν ἦτο πάντῃ ἀνεκτέλεστος. Ἐξετέλεστα λοιπὸν αὐτὴν ἐν διαστήματι χρόνου ὅσος ἀπαιτεῖται ἵνα διέλθῃ ὁδοιπόρος, καὶ ἰδοὺ χαράσσω ἐνταῦθα σημειώσεις τινὰς ἐκ τῶν ὁδοιπορικῶν ἐκείνων ἀναμνήσεων. Ἄγνοῶ κατὰ πόσον τὸ ταξίδιον αὐτὸ θὰ ἔχῃ θέλγητρα διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἐστίας», ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε θὰ διέλθῃ τις χώραν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἄγνωστον εἰς τοὺς πολλοὺς, θὰ ἴδῃ τὸν βουλγαρικὸν λαὸν ἐν τῷ ἀσύλῳ αὐτοῦ, ἐν Γαθρόβῳ, ἐν Τυρνόβῳ, ἐν Μπέλλᾳ, ἐν Ρουσσουκίῳ, ἐκεῖθεν τέλος δύναται ἐὰν θέλῃ νὰ διέλθῃ εἰς Ρουμανίαν ἢ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' ἄνευ ὁδηγοῦ πλέον. Μόνον μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου ἀναλαμβάνω τὸ κατ' ἐμὲ νὰ ὁδηγήσω τὸν ἀναγνώστην, ἐκ τούτου δὲ πλέον ἢ ὁδὸς καὶ εὐκολωτέρα εἶνε καὶ εὐαρστοτέρα. Δὲν χρειάζεται τις ἢ μόνον ὄρεξιν καὶ ὁδοιπορικὰ. Τὸ δευτέρον ὑποτίθεται ὅτι θὰ ἔχῃ, καὶ τὸ πρῶτον δύναται νὰ εὔρη τις παντοῦ καὶ πάντοτε.

Εἰς Σίπκα πορεύεται τις ἀπὸ Καζανλίκ, τῆς βορειότερας πόλεως τῆς Θράκης, μεταξὺ Καρλόβου, ὅπου ἀκμάζει ἡ σειρηνοποιία, καὶ τῆς ἀμιμήτου Σηλύμου, ὅπου εὐδοκίμει ἐπίσης ἡ βιομηχανία τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ ἡ ταπητουργία. Ἡ πόλις τοῦ Καζανλίκ ἔχει καὶ αὐτὴ τὴν ἰδιαίτην χάριν τῆς εἶνε ἡ πόλις τοῦ ροδελίου, ἐν τῇ μυροβόλῳ κοιλάδι τῶν ρόδων, ὅπου οἱ ἄνδρες εἶνε ἐκ τῶν εὐρωστοτέρων καὶ αἱ γυναῖκες ῥοδοπάρειοι, εἰς τρόπον ὥστε κατὰ Μάιον, καθ' ὃν χρόνον θάλλουσι τὰ ρόδα καὶ αἱ κόραι τῶν ἀγρῶν ἐξέρχονται νὰ δρέψωσιν αὐτὰ ἀγνοεῖ τις ἐν τοῖς ῥοδώσι ποῦ μᾶλλον εἶνε τὰ ρόδα καὶ πότερα μᾶλλον εἶνε ὄρεσερότερα. Ἀλλὰ κατὰ Σεπτέμβριον οἱ θάμνοι τῶν ρόδων κλίνουσι τοὺς κλώνας τῶν ἀπηυδῆμένοι ἐκ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἔτους καὶ ἀναλαμβάνοντες δυνάμεις διὰ τὸ ἐπόμενον, αἱ δὲ κόραι κλῶθουσι ἤδη παρὰ τὴν ἐστίαν καὶ πλέκουσι περικνημίδας διὰ τὸν χειμῶνα, ὅστις ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀπειλεῖ ῥαγδαίως νὰ ἐνσκήψῃ ἐκατέρωθεν ἀπὸ τοῦ Αἴμου πρὸς βορρᾶν καὶ τοῦ Καρτζαζάδῳ νοτιῶθεν. Ἡ πόλις οὐχ ἦττον εἶνε ζωηρά. Εἶνε τὸ κέντρον πολλαπλῶν χωρίων διεσπαρμένων κατὰ τὴν κοιλάδα, ἔτι δὲ καὶ τὸ κέντρον προμηθειῶν τινῶν δερματίνων βιομηχανημάτων διὰ τὰς πλησίον ἑστέρας ἄλλας πόλεις.

Ἐκ τῶν πολλῶν χωρίων τῆς κοιλάδος, τὸ βορειότατον ἐξ ὧν καὶ τὸ σπουδαιότατον ἄλλοτε εἶνε καὶ ἡ Σίπκα. Μετὰ ἐλαφρόν τινα γήλορον ἠπίως ἀνερχόμενον καὶ κατερχόμενον ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρατεινῆς κοιλάδος, ὀπισθεν τοῦ ὁποῦ κρύπτεται τὸ Καζανλίκ ἀπὸ τῶν ἀπειλητικῶν ὄψεων τοῦ Αἴμου, ἄρχεται νέα πεδιάς, ἐκτάσεως μόλις ὀκτὼ χιλιομέτρων μέχρι τῶν ὑπερειῶν τοῦ Αἴμου, λεῖα καὶ ὁμαλωτάτη, διακοπτομένη εἰς τὸ μέσον ὑπὸ πυκνῆς καὶ συνηρεφούς συστάδος καρῶν, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν ῥίζαν τοῦ βουνοῦ διακρίνεται ἡ Σίπκα. Εἶνε τὸ πεδῖον τοῦτο, ὅπου ὁ Σουλεϊμάν πασσάς εἶχε τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ, καὶ ὅπου δύο ἢ τρεῖς πυραμιδοειδῆ μνημεῖα οὐ μακρὰν τοῦ χωρίου κείμενα φαίνονται μακρόθεν ἤδη ἀνεγερθέντα ὑπὸ τῶν νικητῶν μόνον, καθ' ὅσον οἱ ἠττημένοι, φαίνεται, οὐτ' ἐξήλευσαν οὔτε ἠβήθησαν ν' ἀφήσωσι κατόπιν ἔχνη τῆς διαβάσεως καὶ τῆς καταστροφῆς αὐτῶν. Ὁ πτωχὸς ἀγρότης ὁδηγεῖ σήμερον τὸ ἄροτρον αὐτοῦ διὰ τῶν ἀγρῶν τῆς πεδιάδος ἀλλὰ τὸ χωρίον μαρτυρεῖ τὰ ἔχνη τῆς καταστροφῆς. Τὰ πλείστα τῶν χωρικῶν οἰκήματα εἶνε κατερριμμένα εἰς σωρούς. Ὀλίγα μόνον ἐκ τῶν παλαιῶν διασώζονται ὄρθια εἰς τὰ ὅποια προστεθήσαν ἤδη καὶ τινα νεόδμητα, καὶ μεταξὺ ὧν διακρίνονται ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ περιόπτου θέσεως, κτίριον παραλληλόγραμμον λευκάζον ἐκ τῶν λίθων τῆς

οἰκοδομῆς μετὰ τοῦ διακρινομένου σημείου τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς, τὸ σχολεῖον παρ' αὐτῷ ἀνεγερθὲν μετὰ τὸν πόλεμον, καὶ ἕτερον κτίριον πρὸς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς πόλεως, ὅπερ εἶνε τὸ ξενοδοχεῖον· εἶδος τι γανίου μὲ καρύκειμα εὐρωπαϊκῶν ἀπαιτήσεων, ἕνεκα τῶν σιδηρῶν κλινῶν, ἃς ἐπιδεικνύει φιλαρέσκως ὁ ἰδιοκτήτης, ὅστις ἀληθῶς δὲν εἶνε οὔτε ὁ χειρότερος τῶν ξενοδόχων διὰ τὰ μέρη ταῦτα οὔτε ὁ ὀλιγώτερον πρόθυμος νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν πελάτην του, μολοντί ἡ προθυμία του προχωρεῖ ἐνίοτε μέχρι τοῦ παραδόξου.

Ἐγχομεν φθάσει περὶ τὴν ἕκτην ἡδὴ μετὰ μεσημβρίαν καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος ἢ μόνον ἐγὼ ξένος κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην. Εἰς ἄλλος Μώραλης ἐπίσης, — οὕτω προσηγύρευε τοὺς Ἕλληνας ὁ ξενοδόχος — εἶχε διέλθει μετὰ τῆς συζύγου του πρὸ μηνὸς περίπου. Ἐσκέφθη λοιπὸν ὁ Ντάντο Χρήστος, ὁ ἰδιοκτήτης καὶ διευθυντὴς οὗτος τοῦ ξενοδοχείου του, νὰ διασκεδάσῃ τὸν μόνον αὐτοῦ ξένον, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ διέλθῃ τὴν ἐσπέραν διὰ τῶν μονοσυλλάβων μόνον ἐρωταποκρίσεων. Ἀληθῶς δὲν εἶχεν ὑποδείξει τις τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. Καὶ δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ φαντασθῇ νὰ διέλθῃ τὴν ἐσπέραν κρεῖττον ἢ ὅτι ἀναγκάζεται τις νὰ διέρχεται αὐτὴν πολλὰκις ἐν πρωτεύουσῃ κράτους πεπολιτισμένου, ἀλλ' ἡ ἀπόφασις δὲν ἐξηρτάτο ἀπ' ἐμοῦ καὶ ὁ Ντάντο Χρήστος εἶχεν ἤδη λάβει τὴν πρωτοβουλίαν του.

Περὶ τὴν δεκάτην ὥραν μ. μ. ὅτε τὸ πᾶν ἐκοιμάτο περίξ καὶ μόνον ὁ Αἴμος ὑπεράνωθεν ἡμῶν ἤρξατο γογγύζων, ἀνήγγειλεν ὁ ξενοδόχος ὅτι μέλλομεν νὰ διασκεδάσωμεν. Καὶ ἤδη ἐσκεπτόμην πῶς ἄρα γε διασκεδάξουσιν εἰς Σίπκα, ὅτε ἰδοὺ πέντε ἄνδρες ἑνοπλοὶ εἰσελαύνουσιν ἐν τῷ καφενεῖῳ, ὅπερ ἦν συνάμα καὶ ἡ αἴθουσα τῆς ἀναπαύσεως καὶ τὸ ἐστιατόριον. Ἡμῆν ἐγὼ καὶ παρ' ἐμοῦ ὁ ὀθωμανὸς ἀμαξηλάτης, ὅστις ἠγνόει ὁ πτωχὸς τί ἄρα γε νὰ σημαίῃ ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς Σίπκας ἐν οὕτω στενῷ χώρῳ καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ἡμῶν ὧν. Δι' ἐμὲ οὐχ ἦττον ἦτο πρόβλημα τὸ φαινόμενον, ἂν καὶ δὲν εἶχον ἀπολέσει τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ περισωζόμεθα καὶ εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος. Οἱ ἑνοπλοὶ τέλος ἔλαβον στάσιν στρατιωτικὴν, εἰς λογίαις παρατυχῶν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ἀνέλαβε τὸ παράγγελμα καὶ ἤρξαντο στρατιωτικὰ γυμνάσια καὶ κινήσεις διαρκέσασαι οὐχ ὀλιγώτερον τῆς ἡμισείας ὥρας.

— Θέλετε ἀκόμη; ἠρώτησεν ὁ ξενοδόχος ἐπὶ τέλους.

— Ἀλλὰ τί;

— Νά, ἔτσι, γυμνάσια.

Θὰ φρονήτε βεβαίως ὅτι ἤρκει τόσον. Τοῦτο φυσικῶς ἐσκέφθη καὶ ὁ ἐρωτώμενος, εὐχαρίστησε τὸν ξενοδόχον ἐπομένως καὶ οἱ ἑνοπλοὶ ἀνεχώρησαν. Ὁ ὀθωμανὸς μου ἠδυνήθη ν' ἀναπνεύσῃ καὶ ν' ἀπέλθῃ ἀθροῦδως ἵνα περιποιηθῇ

τοὺς ἵππους του, οἵτινες ἔμελλον τὴν ἐπιούσαν νὰ τὸν ἀπαγάγωσιν ἀπὸ τὸν κατηραμένον τοῦτον τόπον. Ἀλλ' ὁ ξενοδόχος δὲν ἐννόει νὰ διαλυθῶμεν οὕτως ὅλοι καὶ νὰ λήξῃ ἡ συνναστροφή. Ἦθελε τώρα καὶ τὴν γνώμην μου.

— Πῶς σοῦ ἐφάνησαν τὰ γυμνάσια λοιπὸν;

— Οὐμ. . . . καλὰ.

— Εἰς τὴν Βουλγαρίαν ὅμως κάμνουν καλλίτερα.

— Καλλίτερα!

— Καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα;

Ἐδῶ πράγματι ἐστενοχωρήθην ἀλλὰ τελευταία τις προσπάθεια πατριωτισμοῦ μὲ ἠνάγκασε νὰ τῷ εἶπω ὅτι τῆς Ἑλλάδος τὰ γυμνάσια εἶνε φυσικῶς τῷ λόγῳ τελειότερα. Ἄγνοῶ τῶντι ἂν ὁ Ντάντο Χρήστος ἐξετίμησε τὴν φιλοπατρίαν μου, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι εἰς τὴν ἰδικὴν μου φιλοπατρίαν ἀντεπεξῆλθεν ἡ φιλοπατρία τοῦ Βουλγάρου ζωηρότερα πλέον τῆς περιποιητικῆς διαθέσεως τοῦ ξενοδόχου. Ὁ Ντάντο Χρήστος εἶχεν ἄλλως τε τὰς πολιτικὰς ἰδέας του. Καίτοι ἔβλεπον αὐτὸν ἐν Σίπκα, ἀλλ' ἦτο κυρίως ἐκ Γαθρόβου. Εἶχε ταξιδεύσει εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐγνώριζε τοὺς Ῥωμηνοὺς καὶ τοὺς Μωραλίδες — οὕτω διέκρινε τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους Ἑλλήνας — ἐγνώριζε καλῶς ὅτι εἶνε ἄνθρωποι ἔξυπνοι, οἱ πρῶτοι μάλιστα, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ πιστεύσῃ ὅτι ἔχουσι στρατὸν καλλίτερον τῆς Βουλγαρικῆς ἡγεμονίας. Κατὰ θάλασσαν, μάλιστα· ἐκεῖ φρονεῖ ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ὑπερβῇ τοὺς Μωραλίδες, ἀλλὰ κατὰ ξηρὰν οὐδέποτε οὐδένα θὰ φθάσωσι. Καὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκην, φαίνεται, προσέθηκε, διότι σκοπὸν δὲν ἔχουν ν' ἀνακατωθῶν ποτε εἰς πόλεμον, κατὰ τὴν γνώμην του. Αὐτοὶ πεοιμένον μόνον νὰ γείνη πόλεμος παρ' ἄλλων καὶ τότε κάμνουν ἰουδαϊκοὺς θορύβους, ἀρπάζουν ἐν μερίδιον καὶ οὔτε ἐν αὐγαριστῶν δὲν λέγουσιν.

Ὁ Ντάντο Χρήστος ἦτο ἤδη εἰς τὸν οἶστρόν του καὶ ἤθελε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἔτι, ἀλλ' ἦτο ἡ ὥρα προκεχωρημένη καὶ τὴν ἐπιούσαν ἐπρόκειτο νὰ διαβῶ εἰς Σίπκα. Τὸν ἀπεχαίρησα καὶ ἀπῆλθον νὰ κατακλιθῶ, ἐνῷ ἡ βοή τοῦ ὄρειου ἀνέμου ἐγένετο φοβερότερα. Ἐσκεπτόμην ἤδη περὶ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων μαχητῶν, οἵτινες ὑπὸ πολλῶ φοβερότερας συνθήκας διεχειμαζόν καὶ διενυκτέρευον ἐπὶ τοῦ ὄρους, οἱ μὲν ὅπως ἐκβιάσσω τὴν πόροδον, οἱ δὲ ὅπως κρατήσωσιν αὐτὴν, ὅτε φωνή τις ἠκούσθη παρ' ἐμέ. Ἦτο ὁ ὀθωμανὸς ἀμαξηλάτης.

— Κύριε, Κύριε. . . θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃς νὰ κοιμηθῶ πλησίον τῆς θύρας τοῦ δωματίου σου;

— Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει λόγος.

— Νομίζεις;

— Ὅχι νομίζω, ἀλλὰ εἶμαι βέβαιος.

— Καὶ ὅμως αὐτὰ τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια. Εἶμαι ὀθωμανὸς καὶ δὲν ἐννοῶ νὰ φονεθῶ ὡς

σκύλος, ἐδῶ εἰς τὴν Σίπκην μάλιστα θέλω νὰ κρατήσω μετερίζι ἀπὸ τὴν κλίμακα ἐκεῖ ἐν ἀνάγκῃ.

Ὁ ταλαίπωρος ἐξάπαντος εἶχε νομίσει ὅτι ὅλη ἡ ἐκστρατεία ἐκείνη διηρθύνετο ἐναντίον του καὶ ἤθελε ν' ἀποθάνῃ τοῦλάχιστον ἐνδόξως καὶ ἐκώπιαν μαρτύρων, μολοντί ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ οἱ Βούλγαροι κάλλιστα ἠδύνατο νὰ ὑποπτευθῶσιν ὅτι ὑπῆρχεν εἰδός τι ἐλληνοτουρκικῆς συμμαχίας, καὶ τότε ἀγνωῶ διατί θὰ ἐφείδοντο καὶ τοῦ ἐτέρου τῶν συμμαχῶν. Ἄλλ' οὐδὲν συνέβη φυσικῶς. Ὁ ξενοδόχος εὐχαριστήθει ὅτι εὗρεν εὐκαιρίαν ἵνα δείξῃ τὰς στρατιωτικὰς προσόδους τῶν Βουλγάρων, ὡς αὐτὸς ἐνόηε, καὶ νὰ κηρύξῃ τὰς πολιτικὰς ἰδέας του, εἶχεν ἀπέλθει νὰ κατακλιθῇ καὶ ἤδη θὰ ἐκοιμᾶτο ἐξάπαντος ὑπὸν νήδυμον ἀνευ ὄνειρων, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἔξυπνος ἔτι ὠνειρεύετο μάχας καὶ φόνους, ὧν αὐτὸς θὰ ἦτο τὸ θῦμα καὶ ὁ ἦρωας καὶ θεάτρον ἡ Σίπκα, ἥτις ὑπῆρξε πράγματι τὸ δραματικώτατον τῶν πολεμικῶν θεάτρων.

Τὴν ἐπιούσαν ὁ ἥλιος εἶχεν ἤδη ὑψωθῆ ὀργυιάς τινας ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος καὶ τὸ βουνὸν ὠρθοῦτο ἐνώπιον ἡμῶν. Ἄλλ' αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, αἵτινες ἐφώτιζον ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὸ πεδῖον καὶ τὰ κράσπεδα τοῦ ὄρους, δὲν ἠδύνατο νὰ διαπεράσωσι τὰ ἐπὶ τῶν κορυφῶν αὐτοῦ διακεχυμένα νέφη. Ἦτο 22 Σεπτεμβρίου, καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἤδη τοῦ φθινοπώρου αἱ κορυφαὶ τοῦ Αἴμου σπανίως φαίνονται ἀπηλλαγμένα τῶν νεφῶν. Κάτω εἰς τὰς πεδιάδας ὁ καιρὸς εἶνε γλυκὺς ἀκόμη, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀκρωρειῶν ἐπικρατεῖ ἤδη ὁ χειμῶν. Ἡ πάροδος τῆς Σίπκας δὲν εἶνε ἴσως ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν, ἀλλ' οὐχ ἦττον δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ καὶ ἐκ τῶν χαμηλοτέρων. Δύναται νὰ ἐπιθέσῃ τις δις καὶ τρίς τὸν Ἰμνητὸν ἐφ' ἑαυτοῦ ἵνα λάβῃ ἰδέαν τινὰ τοῦ ὕψους, ὅπερ ἔχει πρὸ αὐτοῦ, καὶ τὸ ὅποιον διαρκεῖ δύο ὥρας κατὰ τὴν ἀνάβασιν καὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ἐν τῇ καταβάσει ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς πρὸς τὴν Βουλγαρίαν. Ἀπὸ τῆς ὑπωρείας ἤδη φαίνεται ἀμαξίτη ὁδὸς κατασκευασθεῖσα κυρίως μετὰ τὸν πόλεμον καὶ μᾶλλον ἐπιμεμελημένη ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ἢ ἐπὶ τῆς ἀρκτικῆς κλιτύος, ἀλλ' ἤδη ἀπ' ἀρχῆς παρουσιάζεται τόσον ὀρθία, ὥστε δυσκολεύεται τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἶνε βατὴ δι' ἀμαξῶν. Φαίνεται ἐν τούτοις ὅτι οἱ ῥωμαλεώτεροι ἵπποι δύνανται νὰ ἀνέλθωσιν αὐτὴν σύροντες τὴν ἀμαξάν, ἀλλ' ἀνευ τῶν ἐπιβατῶν, ἄλλως ὅμως καὶ συνήθως μάλιστα, ὅταν πρόκηται νὰ διαβῇ ἐκεῖθεν ἀμαξα εἰς Βουλγαρίαν, τὸ ἔργον ἐκτελοῦσιν οἱ βούβαλοι, οἵτινες μὲ τὸ βαρὺ καὶ μεμετρημένον βῆμά των καὶ μετὰ φιλοσοφικῆς ἐγκαρτερήσεως σύρουσι τὴν ἀμαξάν καὶ ἀναβιβάζουσιν ἔτι καὶ βάρη μεγαλειότερα βραδέως μὲν, ἀλλ' ἀσφαλῶς πάντοτε. Ἐν γένει ὅμως οἱ ὀδοιπόροι

ταξειδούσοι μετὰ τῶν λεγομένων *βαλκαντζήδων*, κατὰ λέξιν ὀρειῶν ἢ ὀρειβατῶν, οἵτινες εἶνε χωρικοὶ τῶν πέριξ, ἔργον ἔχοντες νὰ ἐκτελῶσι τὴν συγκοινωνίαν διὰ τοῦ ὄρους καὶ οἵτινες γινώσκουσι τὰς πλείστας τῶν διόδων καὶ παρόδων τοῦ ὄρους καὶ τὴν κατάστασιν καὶ τὰς περιπετείας αὐτῶν. Τοιοῦτόν τινα βαλκαντζῆν ὤφειλέ τις νὰ προμηθευθῇ διὰ τὴν διάβασιν τῆς παρόδου, ἐν ᾧ ὁ ὀθωμανὸς ἀμαξηλάτης φαειρὸς ἤδη μετὰ τοῦ ἀνατείλαντος ἡλίου καὶ ἀπαλλαγείας τοῦ ἐφιάλτου τῶν ἐσπερινῶν ἐντυπώσεων, ἀπεχαιρέτιζε τὴν *κατηραμένην* Σίπκην. Ὁ Ντάνο Χρήστος δὲν ἐλείψεν ὡς πρὸς τοῦτο νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον περιποιητικῶν πάλιν ξενοδόχου προμηθεύσας ἕνα βαλκαντζῆν ἰδιὸν του, ἀφοῦ προηγουμένως, ἐννοεῖται, ἐξεπλήρωσε τὸ πολλῶν τούτου σπουδαιότερον καθήκον τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ λογαριασμοῦ αὐτοῦ.

Ὁ βαλκαντζῆς ἦτο ἤδη ἔτοιμος, ἀλλ' ὑπελείπετο μία τελευταία ἔτι διατύπωσις. Ἦτο ἀνάγκη τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ διαβατηρίου ὑπὸ τοῦ δημάρχου, καὶ ἀνευ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ ἡ Σίπκα ἦτο ἀδιάβατος. Ἐμπρὸς λοιπὸν εἰς τοῦ δημάρχου. Ὁ κ. δήμαρχος ἐκάθητο εἰς τὴν ἄλλην ἄκρην τοῦ χωρίου, ὅπου ἀκριβῶς ἐγένετο ἡ μεγαλειότερα καταστροφή, καὶ ὅθεν διὰ φάραγγος ἀνοιγομένης ὑπεράνω ἀπρωρεῖτο ὕψωμά τι, ὅπερ ἐγένετο ὀνομαστὸν κατὰ τὸν πόλεμον, καθ' ὅσον οἱ Τούρκοι συγκεντρώσαντες τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν κατὰ τοῦτο καὶ καταλαθόντες αὐτὸ διὰ νυκτερινῆς ἐφόδου, ἤλπισαν ἐκεῖθεν νὰ ἐκτοπίσωσι τοὺς Ῥώσους καὶ ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων τῶν ὄχυρωμάτων, καὶ εἶχον ἤδη τηλεγραφήσει εἰς Κων/πολιν ὅτι ἐκυρίευσαν τὴν Σίπκην. Μεγαλοπρεπὲς τῶν ὄνειρον, ὅπερ ὅμως διελύθη μετὰ τὴν ἐξέγερσιν τῆς ἐπιούσης. Ἐκεῖ κάτω λοιπὸν ἐν τῷ μετεώρῳ αὐτῷ πλαισίῳ ἐμέλλομεν νὰ συναντήσωμεν τὸν δήμαρχον. Ἦτο ἀνὴρ τεσσαρακοντούτης οὔτος, ὑψηλός, μεγαλοπρεπής, ὡς τὸ ὑπερκείμενον βουνὸν αἰσθανόμενος ὅλην τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ καὶ διακρινόμενος μεταξὺ τῶν περιστοιχοῦντων αὐτὸν χωρικῶν καὶ διὰ τοῦ ἱματισμοῦ καὶ διὰ τῶν τρόπων αὐτοῦ. Δυνατὸν εἰπεῖν ὅτι δὲν ἐστερεῖτο ἢ μόνον τοῦ καταλλήλου δημαρχείου. Δυστυχῶς τὸ πλαισίον αὐτοῦ ἦτο ὅλως δυσανάλογον. Ἦτο εἶδος ἀχυρώνος ἢ σιτοβολῶνος ἢ ὀρνιθῶνος, ἐν ᾧ παρεῖσθον οὐχ ἦττον καὶ χοιρίδια, καὶ εἰς μίαν ἄκρην τοῦ ὁποίου οἱ μικροὶ διάδοχοι τοῦ ἀξιολόγου Κιμέτα ἐκυλίωντο χαμαὶ διαμφοσθητοῦντες θορυβῶδως τὸ παρατεθὲν αὐτοῖς ἐντὸς ξυλίνης παροψίδος πρόγευμα. Εἰς τὴν ἄκρην ἐπὶ ξυλίνης τραπέζης ἐν βιβλίον διπλοτύπων, ἡ σφραγὶς καὶ τὸ μελανοδοχεῖον ἀπετέλουσαν τὰ δημαρχικὰ ἐφόδια. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἀτμηλησίας τοῦ γραφείου, ὅπερ ἐφαίνετο ἀνάλογον τοῦ τόπου μᾶλλον ἢ τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲν ἕτερον εἶχε τις νὰ

τῷ προσάψῃ. Μετ' ἐρρυθμοῦ τῆς χειρὸς κινήσεως ἔλαβε τὸ διαβατήριο, ἐπέγραψε τὸ κεκαυνησμένον ἀεπιθεωρηθὲν μετὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ καὶ μετ' ἐρρυθμοτέρας ἔπειτα φωνῆς — Δὲν ἔχετε νὰ πληρώσετε, προσέθηκεν, ἢ ἐν φράγκον διὰ τὴν ἐπιθεώρησιν, καί, ἂν θέλετε, τίποτε διὰ τὸ σχολεῖον.

Καὶ ἤδη, ἀγαγῶστά μου, ἐπὶ τὸ ὄρος, τὸ ὅποιον ἀληθῶς δὲν εἶνε τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, μολοντί σκέπτομαι νὰ τὸ διέλθω γράφων ταχύτερον καὶ συντομώτερον παρ' ὅτι πράγματι ἐγένετο. Ὁ μπαλκαντζῆς, ὃν ὁ ξενοδόχος ἐπρομήθευσεν, ἦτο ἀναντιρρήτως εἰς τῶν καλλιτέρων τῆς φυλῆς τῶν βαλκαντζῆδων, μεγαλόσωμος, εὐρωστος, μὲ κνήμας στερεάς, μὲ τὸν μύστακα ἠνωρωμένον, μολοντί ἡ φωνὴ αὐτοῦ δὲν ἀνταπεκρίνετο καθ' ὅλα πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν αὐτὴν παράστασιν. Ἐν μόνον κακὸν εἶχεν ὅτι δὲν ἤλθε τὴν φορὰν ταύτην νὰ διαβῇ τὸ ὄρος. Μόλις εἶχον προχωρήσει βήματά τινα καὶ ἤδη ἤρχισαμεν νὰ αἰσθανώμεθα, ὁ μὲν ἐφιππος, ὁ δὲ πεζός, τὴν ὀρθιότητα τοῦ δρόμου, καὶ ἐνεθυμήθη ὅτι ἡ ἡμέρα ἦτο ἀρκετὰ ὠραία κάτω καὶ ἠδύνατο νὰ μὴ χάσῃ τὸ ἡμερομίσθιον του. «Ναί, γκοσποδίν, εἶμαι πτωχὸς ἀνθρώπος. . .

— Καὶ λοιπὸν νὰ ὑπάγω μόνος ;

— Ἄ! ὄχι, ἄς ἔλθῃ ὁ υἱός μου.

Καὶ μοὶ παρουσιάσεν ἀνθρωπίσκον τινὰ δέκα ἐτῶν καὶ πέντε σπιθαμῶν, περιτετυλιγμένον ἐπιμελῶς διὰ τῶν χονδροτέρων μαλλίνων ἀντικειμένων τῆς οἰκογενείας, ὁ ὁποῖος ὅμως, καθὼς ἔλεγε, δεκαπέντε φοράς ἐπέρασε τὸ ὄρος.

« Ἄς εἶνε λοιπὸν καὶ μία δεκαεξί ! »

Ἄνωτέρω ἔδοξα γενικῆν τινὰ ἰδέαν τῆς παρόδου. Ἄλλ' ἄλλην ἰδέαν σχηματίζει τις βλέπων τὸ ὄρος καὶ ἄλλην διερχόμενος αὐτὸ, ὅταν μάλιστα εἶνε τοιοῦτον ὥστε νὰ δώσῃ τὴν χειρίστην ἰδέαν τοῦ ἀνάπτου. Ἡ ἀκτίς τοῦ βλέμματος βαθμηδὸν χαμηλοῦται πρὸς τὸ ἔδαφος καὶ ἵπποι καὶ ἀνθρώποι δὲν ἐβράδυναν νὰ κυρτώσωσι τὸν τράχηλον. Ὁ μικρὸς ὀδηγὸς ἐφαίνετο πολὺ προπορευόμενος, ἐνῶ τὸ πτωχὸν ζῶον πλὴν τῶν ἐλικοειδῶν γραμμῶν τῆς ὁδοῦ, αἵτινες ἐπολλαπλασίαζον τὸ μήκος, ἠναγκάζετο νὰ ὀδεύῃ ἐγκαρσίως ἵνα καταστήσῃ τὸ ἔδαφος ὀλιγώτερον ἐπικλινέας, πολλαπλασιάζον οὕτω καὶ τὸ μήκος αὐτῆς ἐτι μᾶλλον. Εἶμεθα ἤδη πλησίον τῶν ὀρίων τῆς ὀμίχλης καὶ ἀπὸ σημείου τινὸς ἠθέλῃσα νὰ βίψω ἐν ἔσχατον βλέμμα πρὸς τὸ κάτω καὶ περὶ ἀνελλισόμενον θέαμα. Ἐκεῖ ἡ χώρα τῆς Σίπκας παρουσιάζετο ἐν ὅλῃ τῇ ἀναπτύξει αὐτῆς. Κάτω εἰς τὸ βάθος πολλῶν ἑκατοντάδων ὀργυιῶν ἐξετείνετο ἡ πεδιάς ὡς παμμεγίστος τάτης συναρμυμένον ἐκ τεμαχίων τετραγώνων πρασινωπῶν ἐναλλασσόντων μετ' ἄλλων μελανοβαφῶν. Ἦσαν οἱ ἐσπαρμένοι ἤδη καὶ ἄσπαρτοι ἀγροί, αἵτινες παρίστων ἐλαφρὰς ἐναλλαγὰς τοῦ πρασίνου καὶ

χρυσοειδοῦς χρώματος καὶ οἱ ἄρτι ἠροτριωμένοι. Ὁ σύμφυτος χώρος τῶν καρῶν ἀπετέλει βαθύ πρασινωπὸν ἔξαρμα, καὶ περαιτέρω τὸ βλέμμα ἐξετείνετο ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῆς πόλεως τοῦ Καζανλίκ, ἀπηλλαγμένης ἤδη τῆς ὀψεως αὐτῆς τοῦ ἐπιπροσθούοντος γηλόφου, καὶ ἐφ' ὅλης τῆς ὑπ' αὐτὴν κοιλάδος τῶν βόδων. Ἀληθῶς ὅποιον θέαμα θὰ ἦτο ἐν ὄρα ἀκμῆς τῶν βόδων καὶ ὅτε ὅλη ἡ ζωὴ θὰ εἶνε καὶ ἐκ τῆς πόλεως διακεχυμένη εἰς τὴν ἐξοχὴν! Ἀμέσως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ θεατοῦ καὶ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐν ἀτμημένη διαδοχῇ ἐπεφαίνοντο πέτραι ἐπάλληλοι, γυμναί, ἀπότοιμοι, κρημνώδεις, χωρίζομεναι ὑπὸ χαραδρῶν καὶ βαράθρων καὶ μόλις ἐνιαχοῦ παρουσιάζουσαι προσόδους. Καὶ ἐδῶ λοιπὸν συνεκροτεῖτο ὁ φοβερὸς ἐκεῖνος καὶ λυσσώδεις ἀγῶν. Ἐπεχείρουν οἱ μὲν ν' ἀναρπάσωσι τὸ ὕψωμα ἐκεῖνο. Ἡγωνίζοντο οἱ ἄλλοι νὰ κρατήσωσι τὰς θέσεις των. Εἰς τὰς ἀφρονάς καὶ παρατόλμους νυκτερινὰς ἐφόδους πόσοι ἀνθρώποι δὲν εὗρον τὸν θάνατον κατακρημνισθέντες εἰς τὰ βάραθρα, Τούρκοι ἢ Ῥώσοι! Μνημεῖόν τι πυραμιδοειδὲς μετὰ σταυροῦ ἐπὶ τοῦ λόφου ἀντικρὺ ἠγέρθη τοῖς νεκροῖς καὶ συγγρόνως εἶνε τρόπαιον τῶν νικητῶν. Ἄλλο μνημεῖον διακρίνεται πορρωτέρω ἐπὶ ἄλλου καὶ τρίτον καὶ τέταρτον ἔτι ἐπὶ ἄλλων λόφων καὶ τέλος τὸ μέγιστον ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς, τοῦ ὀχυρωτάτου ὀρητηρίου τοῦ Σφέτι Νικόλα. Δριμὺ αἰσθημα ψύχους ἤρξατο πρὸ μικροῦ ἤδη προστιθέμενον εἰς τὸ αἰσθημα τῆς φρικίας καὶ βαθμηδὸν ἐπιτεινόμενον. Εἶμεθα ἤδη ἐντὸς τῆς ὀμιχλώδους χώρας. Μόλις διακρίνει τις εἰς ἀπόστασιν δέκα βημάτων, καὶ δὲν ἔχει νὰ διακρίνῃ ἄλλο ἢ τὴν προϊούσαν αὐξῆσιν τοῦ ὕψους. Ὁ ἵππος ἀσθμαίνει, ὁ μικρὸς ὀδηγὸς συμβαδίζει παρ' αὐτῷ στηριζόμενος καὶ συνάμα παρορμῶν αὐτόν, ὁ δὲ ἀναβάτης πρὸ πολλοῦ ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ καταβῇ καὶ ἀποφύγῃ ἐγκαίρως τὴν νάρκωσιν τῶν ἄκρων. Ὁ ἀνεμος κυλιεται μανιωδῶς καὶ αἰσθάνεται τις τὴν ἀνάγκην ἵνα βαδίξῃ ὅσον ἐνεστι πλησιέστερον τῆς στερεωτέρας ὄχθης τῆς ὁδοῦ. Ἐν βῆμα σφαλερόν καὶ κατακρημνίζει εἰς τὸ χαῖνον ἐπὶ τῆς ἐτέρας ἄκρας βάραθρον. Ἄλλ' ἰδοὺ διὰ μέσου τῆς ὀμίχλης διαγράφεται ἡ κορυφὴ τοῦ Σφέτι Νικόλα, ἐπὶ τῆς ὁποίας μόλις διαφαίνεται τὸ γιγάντειον ἄλλως μνημεῖον. Πλησιέστερον ἑαυτοῦ βλέπει τις τὰ χαρακώματα τῶν Ῥώσων, κατασκευασθέντα προχειρῶς ἀπὸ γώματος καὶ πετρῶν καὶ κοφίνων ἐκ λυγοῦ. Εἶνε σχεδὸν ἀνέπαφα ἀκόμη. Καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης, ἐν πλήρει χειμῶνι, κατηυλίζετο στρατός, ἐνῶ διέρχεται τις τὸν Σεπτέμβριον καὶ ἤδη ἔχει τὴν ἀπόγειυσιν τοῦ ὀρεινοῦ χειμῶνος, καὶ κακοῦ χειμῶνος μάλιστα. Ἄλλ' ἰδοὺ διήλλομεν τὸ ὑψηλότερον τῆς παρόδου. Ἡ κλιτύς ἐντεῦθεν ἄρχεται ἠπιωτέρα καὶ ἡ φύσις διακρίνεται εὐτραφεστέρα. Εἰς

ἀπόστασιν βημάτων ἀκούονται ὑλακαὶ κυνὸς καὶ αἰφνιδίως προβάλλουσιν ἔμπροσθεν ἡμῶν αἰμορφαὶ ποιμένων Ἀλβανῶν, ἀγόντων ποίμνιον προβάτων ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας, ἤμιστα παρήγοροι καὶ ἐνθαρρυντικαὶ μορφαὶ τφόντι. Παρέρχονται σιωπηλοὶ, κατέχοντες τοὺς κύνας παρ' ἑαυτοῖς. Ἄν ἐπρόκειτο νὰ σᾶς βλάψωσι, δὲν θὰ ἐνεπιστεύοντο τὸ ἔργον εἰς τοὺς κύνας μόνον. Μετὰ τοὺς ποιμένας, περὶ τῶν ὁποίων ὀθωμανὸς τις ἐν Γαβρόβῳ εἶπεν: «ἐμπιστεύομαι τὰ πρόβατά μου εἰς αὐτοὺς — εἰς αὐτὸν ἀνῆκε πράγματι τὸ ποίμνιον ἐκεῖνο — ἀλλὰ δὲν ἐμπιστεύομαι τὸν ἑαυτὸν μου· εἶνε τὸσον πιστοί, ἀλλὰ καὶ τὸσον ἄπιστοι» — ἔρχονται οἱ μετανάσται. Πρὸς τὸ πέρας τῆς ὀμιγλώδους ζώνης καὶ εἰς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τοῦ ὄρους ἀναφαίνονται διὰ τῆς ἀραιᾶς ἤδη ὀμιγλῆς νέαι σκιαί. Εἶνε *μουχατζέρ*, Τουρκοὶ μετανάσται τῆς Βουλγαρίας, ἀντιπροσωπεύοντες εἰς τοὺς χρόνους ἡμῶν τὰ μεταναστευτικὰ κινήματα τῶν ἀρχῶν τῆς μέσης ἱστορίας. Οἱ ἔμπροσθεν ἡμῶν ἤδη ἐκκινήσαντες ἀπὸ πρωΐας ἐκ Γαβρόβου μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ συναπάγοντες ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν αὐτῶν τὰ σκευὴ των δὲν πιστεύουσιν ὅτι αὐθημερὸν θὰ δυνηθῶσι νὰ διέλθωσι τὸ ὄρος. Ἡ νύξ εἶνε βαρυτέρα ὑψηλότερον, καὶ σκέπτονται νὰ διανυκτερεύσωσιν ὅπου ἤδη ἔφθασαν. Ἐκεῖ πλησίον μιᾶς πέτρας ἤναψαν ἤδη πυράν. Αἰγυναῖκες κεκαρωμένοι ὑπὸ τοῦ ψύχους, σκυθρωπαί, βωβαί, ἄνευ ἐκφράσεως, συνεσπειρώθησαν περὶ αὐτήν, οἱ ἄνδρες σιγηλοὶ ἐπίσης καταγίγονται νὰ διευθετήσωσι διὰ τῆς παραθέσεως τῶν ἀμαξῶν καὶ τῶν στανίδων τὸ νυκτερινὸν αὐτῶν κατάλυμα, τὰ παιδιὰ δὲν ἔχουσι τὴν δύναμιν οὔτε νὰ παύξωσιν οὔτε νὰ γελᾶσωσι. Γενικός τις ψυχολογικός κατακλυσμός παρατηρεῖται ἐν ταῖς μορφαῖς ὅλων. Παρέρχεται τις, οὐδεὶς στρέφει νὰ παρατηρήσῃ. Εἶνε ἤδη τὸσον βαρὺ νὰ σκεπτηται περὶ ἑαυτοῦ! Παράμερα εἰς γέρον λευκογένειος καπνίζει τὴν πίπταν αὐτοῦ μηχανικῶς ἔχων τὸ βλέμμα ἐστραμμένον πρὸς τὴν Βουλγαρίαν, ἀφ' ἧς ἐξεπατρίσθη, τὴν ὁποίαν βλέπει τὸ ὕστατον, τὴν ὁποίαν δὲν βλέπει, ἀλλὰ φαντάζεται μόνον διὰ τοῦ ἐπιπροσθόντος τῶν βλεμμάτων αὐτοῦ στρώματος ὀμιγλῆς. Ἄλλ' ἰδοὺ ἡμεῖς ἐκτὸς τοῦ ὀμιγλώδους χώρου τέλος· αἰσθανόμεθα αἰσθημα ἀνακουφίσεως. Ἀληθῶς ὁ ἥλιος δὲν ἀναφαίνεται πλέον. Νομίζει τις ὅτι ἀπελείφη εἰς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τοῦ Αἴμου καὶ δὲν θὰ τὸν ἐπανόη πλέον ἢ ἐν Ρουσσουκίῳ. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἔχει τις ὀρίζοντα, περιωρισμένον μὲν ἀκόμη καὶ μολύβδιον τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ τὸ βλέμμα ὅπως ὅποτε ἐπεκτείνεται καὶ πλέον τῶν δέκα μέτρων καὶ ἐπαναπαύεται ἐπὶ τοποθεσίας γραφικῆς, ποικίλης καὶ θαλερωτάτης, τοιαύτης ὅταν ὁ δρυμὸς δύναται νὰ παραστήσῃ καὶ ὅταν ἡ πλευρὰ τοῦ Αἴμου, ὅπως διάφορος τῆς ἀντιθέτου, ἀναπτύσσει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν.

Π. ΘΩΜΑ.

ΤΟ ΜΗΛΟΝ

[Κατὰ μίμησιν τοῦ Theodore de Banville]

ΠΡΟΣΩΠΑ: ΕΡΜΗΣ, ΑΦΡΟΔΙΤΗ.

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ τὸν κῆπον τῆς Ἀφροδίτης ἐν Κυθήροις, εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποῦ φαίνεται περιστύλιον ἀνακτόρου καὶ πύλας καὶ ἀγάλματα. Ἐπὶ μικρᾶς μαρμαρινῆς στήλης κεῖται καλαθίσκος περιέχων κοσμήματα πολυτελεῖα καὶ ὡσεὶ δὴ καθρέπτην μικρὸν περιχρυσον. Αἰρομένου τοῦ παραπετάσματος, ὁ Ἑρμῆς κατέρχεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐναέριος.

Σ Κ Η Ν Η Α'.

ΕΡΜΗΣ, μόνος.

Ἐφθασα!... Νὰ τὰ Κύθηρα καὶ νὰ το καὶ τὸ σπίτι... Ἐδῶ τὸ καλοκαίρι τῆς περνᾷ ἡ Ἀφροδίτη. Κουράσθηκα! — ἔς τοὺς δρόμους μου ζαρκάδι δέ' με [φθάνει·

Ἡ θεὸς νὰ τρέχω ἢ θὰ πετῶ.—Μὰ ἔχω πλεῖ ἀποκάνη. Ἀνάθεμα τῆς μοίρας μου τὸν ἀδικο τὸν νόμο, Πού μ' ἔχει κἀνὴ τῶν θεῶν μεσίτη, ταχυδρόμο. Νὰ ἡμουν τεμπέλης καὶ φαγᾶς!... ἄχ τί ζωὴ καὶ [κόττα!

Ἵπνο, φαί καὶ καθισιό.—Μὰ τώρα, αἰ γιὰ ῥώτα: Μηδὲ νὰ φάω δὲν ἔμπορῶ, μηδὲ νὰ κλείσω ἴματι. Κι' ἂν μέσ' σε' κἀνα σύννεφο τὸν κλέψω καὶ κομ- [μάτι,

Χίλιαι φωναὶς μὲ κρᾶζουνε (μιμούμενος γυναικίαν φωνὴν κατὰ τὴν προφορὰν τοῦ ὀνόματός του) Ἑρμῆ! ἀπά- [νω κάτου. Ἑρμῆ! παντοῦ.—Καὶ ὁ Ἑρμῆς μ' ἔλητὴν τεμπελιά του Τρέχει νὰ ἰδῇ ποῖος τὸν ζητᾷ, ποῖος τὸν φωνάζει [πάλι.

(Πρὸς τὸ κοινόν.)

Τὸ ἔξερῶ ὁ κόσμος τί κακὰ καὶ τί ὄρισιας μου [ψάλλει!...

Μὰ γὼ κἀνω θελήματα εἰς ὄλαις τῆς κυρίας, Ἑρωτικαὶς ἀποστολαὶς καὶ ἄλλαις ἱστορίαις. Πόρτα ἔς πόρτα τριγυρνῶ, σπῖτι ἔς σπῖτι ἴμαίνω... [Μετὰ μικρὸν ἐνδοιασμών.]

Καὶ κοκκινίζω κάπου.—μὰ πάντοτε πηγαίνω. [Μιμούμενος τῆν φωνὴν ἣν λαμβάνει τὴν ἐκτέλεσιν παραγγελιών.]

Ἀφέντη, αὐτὸ τὸ γιασεμί εἶν' ἀπὸ 'κεῖ ποῦ ἔξερεις; Ἵπομονὴ καὶ μυστικά... καὶ θὰ τὰ καταφέρω. [Διὰ φωνῆς μᾶλλον θεωπευτικῆς.]

Ξανθοῦλα, σοῦ μηνᾷ ὁ Ζεὺς πῶς ἄμα ἔημερώσῃ Κύκκου φτερὰ θεὸς νὰ ντυθῇ νάρθη νὰ σ' ἀνταμώσῃ. [Ἐξάγων μῆλον ἐκ μικροῦ σάκκου δικτυωτοῦ.]

Καὶ τὸρ' ἀκόμα μ' ἔστειλαν νὰ πάω καὶ νὰ δώσω Ἐπὶ τῆ Σπάρτη, λέει — ἐδῶ κοντὰ — πάλι καλὰ κι' [ὡς τόσο!—

Αὐτὸ τὸ μῆλο· ὁ μέγας Ζεὺς τὸ στέλλει γιὰ πεσοκέσι Ἐκεῖνὴ ποῦνε πλεῖ ὁμορφῆς κι' ἀπ' ὄλαις πλεῖ [τάρσει·

Ἐπὶ τῆ Δήδα τῆ βασίλισσα, καινούργια φιληνάδα... —Τάφεντικὸς τῆς τριγυρνᾷ μιά μιά μετὰ τὴν ἀράδα— Λοιπὸν καὶ πάλι τὰ φτερὰ ἀκούραστα θ' ἀπλώσω Πάω ἔς τῆς Σπάρτης τὴν κυρὰ τὸ μῆλο νὰ τῆς δώσω.

Ἄπαγορεύεται ἡ ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλία ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ γράψαντος.

Σ Κ Η Ν Η Β'.

ΕΡΜΗΣ καὶ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Οὐφ!... τί ἡμέραις πληκτικαῖς καὶ τί μονοτονία! Καθάρως εἶν' ὁ οὐρανὸς καὶ γαλανὸς ἀκόμα, Κ' ἐγὼ νυστάζω βλέποντας τὸ γαλανὸν τοῦ χρώμα. Καλότυχ' εἶν' ἡ Ἀρτεμις, ποῦ μέσ' ἔς τὰ δάση τρέχει, Ὅπου εὐπνᾷ τὴν αὐγὴν καὶ συντροφιά τῆς ἔχει Σκύλους καὶ Ἄφια. — Κυνηγᾷ κ' ἔτσι περνᾷ τὴν [ὥρα,

Ἐνῶ ἐγὼ βαρέθηκα, ἐγὼ θὰ σκάσω τώρα!...

(Λαμβάνουσα ἐκ τοῦ καλαθίσκου τὸ κάτοπτρον.)

Γιὰ ἔλα δῶ, καθρέφτη μου!... —Τί πρόσωπο! τί χάλι! Καὶ τὸ καινούργιόν χτένισμα δὲν μου πηγαίνει πάλι.

(Ἀποθέτουσα τὸ κάστιτρον.)

Ἄχ! μὰ δὲν βρέχει μιά σταλιά; Ἄχ! δὲν θὰ [βρέξῃ, ὄχι!

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ.)

Θέλει νὰ βρέξῃ καὶ καλὰ· χαρὰ ἔς τὴν πληεὶ πῶχει! Μέσ' ἔς τὴν καλλίτερη στιγμὴν ἡ μοῖρα μ' ἔχει βρέξῃ. Εἶν' ἡ γυναικὲς βολικαίς, ὅταν τύχη νὰ χουὺν πληεὶ. — Κ' ἡ Ἀφροδίτη ἐπληεὶ, τῆς ἔρχεται νὰ σκάσῃ. Ὡ βέβαια τὰ νεῦρα τῆς θεῆς νὰ τὴν ἔχουν πιάση. Ἐμπρὸς λοιπόν!...

(Πρὸς τὴν Ἀφροδίτην.)

Σᾶς χαιρετῶ, κυρία Ἀφροδίτη!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Πῶς ἦτον δὰ κ' ἐφάνηκες καὶ ἔς τὸ δικό μου σπίτι; Ποῖος σ' ἔστειλε;

ΕΡΜΗΣ (προσβλητικῶς.)

Δέν μ' ἔστειλε κανεὶς!...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Σ' ἀφίνω τώρα.

Πρέπει κ' ἐγὼ νὰ στολισθῶ, γιὰτὶ κοντεύ' ἡ ὥρα Πού θεὸς νὰ πάω ἔς τοῦ Διὸς τὰ θεϊκὰ παλάτια.

ΕΡΜΗΣ

Θὰ φύγῃς, ἀπονῆ;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἐκπληκτικῶς.)

Τί λές;

ΕΡΜΗΣ (τρυφερῶς.)

Ἄχ! τί ὠρατὰ ἴματια!

Σάν τὸν καθάριον οὐρανὸν ὅπου φεγγοβολαεῖ, Ὅταν ὁ ἥλιος λάμποντας μεσουρανής περνᾷ Πάνω ἔς δρόμ' ὀλόστρωτον ἀπὸ μαργαριτᾶρι, Ἐτσι—κι' ἀκόμα πλειότερη ζωὴ καὶ φῶς καὶ χάρι Ἐχεις καὶ σὺ ἔς τὰ ἴματια σου!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (εἰρωνικῶς.)

Δέν εἶσαι ἔς τὰ καλὰ σου.

Τρελλάθηκες ἢ μέθυσες;

ΕΡΜΗΣ

Ἐπὶ τῆ γαλανῆ ματιά σου

Θαρρεῖ κανένας πῶς θωρεῖ βαθειὰ ζωγραφισμένα Τῆς θάλασσας τὰ κύματα ποῦ γέννησαν ἔσένα.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (μειδιῶσα.)

Γιὰ λέγε· σάν νὰ μ' ἄρεσαν...

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ.)

Πᾶμε καλὰ ὡς τώρα!...

(Πρὸς τὴν Ἀφροδίτην.)

Ὅπου περνᾶς μοσχοβολᾷ καὶ λουλουδιζ' ἡ χώρα.

Μά δέν μου λές πῶς ποιητής 'ς τάλήθεια ἔχεις γείνη!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
ΕΡΜΗΣ

"Αμα σέ ἰδῶ, τὰ στήθη μου ἀνάφτουν σάν καινί
Καί χίλια δυό αἰσθήματα, τρελλά ξεπεταρούδια
'Σ τὸ λογιισμό μου τριγυρνοῦν καὶ γίνονται τραγούδια.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
ΕΡΜΗΣ

Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἀρχίησες τραγούδια ν' ἀραδιάζης
Καὶ οὐρανοὺς καὶ θάλασσας ν' ἀνεδοκαταιάζης;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
ΕΡΜΗΣ

"Αχ, ἀγαπῶ!...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"Αφῆσ' αὐτά, κ' ἔλα 'ς τὰ σύγκαλά σου
Καὶ κύττα πάλι τῆς δουλειᾶς καὶ τὸ ἐπάγγελμά σου.
Δέν βλέπεις τί χρυσὴ ζωὴ κ' οἱ ποιηταὶ περνοῦνε;
Με φύλλα δάφνης τρέφονται γι' αὐτ' ὄλο καὶ πεινοῦνε.

ΕΡΜΗΣ

"Ἐχ' ἡ καρδιά μου ἔρωτα...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Μοῦ φθάνουν πλεῖα τάστεια.
"Αφοῦ μ' ἐδιασκέδασες μ' αὐτὴ τὴν φλυαρία,
Τάλλα τὰ λές καὶ μόνος σου 'ς τὸ δρόμο ποῦ πη-
γαίνεις
—"Ἡ κάνεις καὶ καλλίτερα νὰ πᾶς καὶ νὰ σωμαίνης.
'Ἐσ' εἶσαι ἔμπορος θεός κ' ἄς λείπουνε κ' οἱ στίχοι.
"Αφῆσ' τὰ μέτρα τὰ μέτρα καὶ μέτρα με τὴν πήχη.

ΕΡΜΗΣ

"Ασπλαχνη!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"Ὡρα σου καλή!

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ ὀλιθερῶς.)

Λοιπὸν κ' ἐγὼ πηγαίνω...
Κρῆμα 'ς τὰ τόσα λόγια μου, 'ς τὸν κόπο τὸν χα-
μένο!

Κ' ἡ "Ἡδὴ ποῦ θὰ καρτερῆ τῆ ζωῆς;—'Ατυχία!...
'Ανάμεσα 'ς δυ' ἑμμορφῆς δὲ μ' ἀγαπᾶ καμμία.
'Ἄς φεύγω κ' ἀργήσα πολὺ. τοῦ κάκου τί προσμένω;
(Ἄναλαμβάνει τὸ δίκτυον τὸ περιέχον τὸ μῆλον.)

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἐρμῆ!

ΕΡΜΗΣ!

"Ὀρίστε!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Τ' εἶν' αὐτοῦ 'ς τὸ δίχτυ σου κρυμμένο.

ΕΡΜΗΣ

Ποῦ;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Μέσ' αὐτοῦ.

ΕΡΜΗΣ

"Α, τίποτε!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"Ἐγ' ὅμως βλέπω κάτι.

ΕΡΜΗΣ

Μά τί σε μέλει;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Νὰ τὸ ἰδῶ μονάχα με τὸ μάτι.

ΕΡΜΗΣ

"Ἀλήθεια;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Νὰ τὸ ἰδῶ!...

ΕΡΜΗΣ

"Ἄμ' δέ!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Γιὰ 'πές μου, ποῖος τὸ στέλλει;

ΕΡΜΗΣ

"Ὁχι!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"Ἡ Ἄρτεμις;

ΕΡΜΗΣ

"Ὁχι!.. Μά τί σε μέλει;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Γιὰ 'πές μου τ' εἶνε;

ΕΡΜΗΣ

Τίποτε!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"Ἐρμῆ, τί μοῦ τὸ κρύβεις;

Κάνενα δῶρο πᾶς κρυφὰ τῆς φίλης σου τῆς "Ἡδῆς.

ΕΡΜΗΣ (ἔρωτικῶς.)

Μηδὲ σ' ἀκούω τί μοῦ λές, γιὰτ' ὅσο σ' ἀντικρύζω
Γυρῶ σάν ἀνεμόμυλος ὁ νοῦς μου καὶ σασιζῶ.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"Ἐρμῆ, ἂν ἴσως μοῦ τὸ πῆς ἔμπορεῖ νὰ σ' ἀγαπήσω

ΕΡΜΗΣ

Τώρα τὸ λές, κ' ἂν σοῦ τὸ πῶ, παίρνεις τὸ λόγο
[πίσω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"Α! δέν μου λές; καλὰ λοιπὸν, κ' ἐγὼ θὰ σοῦ κα-
κίσω.

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ)

Γυναίκεα περιέργεια!—Θεὸς νὰ τὸ κατορθώσω
Με' ἄλιγη τέχνη μοναχὰ 'ς τὸ χέρι νὰ τὴ βάλω.
(Πρὸς τὴν Ἀφροδίτην.)

Δέν εἶνε δὲ καὶ τίποτε σπουδαῖο καὶ μεγάλο!
Μά εἶνε ἔενο· δέν ἔμπορῶ νὰ σ' τὸ χαρῶσω...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Γιὰ δεῖξέ μου τὸ μοναχὰ.

ΕΡΜΗΣ (δεικνύων τὸ μῆλον.)

"Ὀρίστε.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Εἶνε τρέλλα.

Τί μυρωδιά! τί χρώματα! τί ἑμμορφ' ἡ θωριὰ του!
Καὶ πῶς τὸ λένε; Λέγε μου, Ἐρμῆ μου, τὸνομά του.

ΕΡΜΗΣ

Μῆλο τὸ λένε—μ' ἔστειλε 'ς τὴν Ἀφρικὴν ἡ "Ἡρα
Καὶ 'ς ἕναν κῆπο μαγικὸ ἑμπήκα καὶ τὸ πήρα.
(ἰδίᾳ)

Με μιά ψευτιά τὰ μπάλωσα.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"Αχ, τί ὥρατο φροῦτο!

Κ' ἔχει κ' ὥρατον ἔνομα! Μῆλο—γιὰ δόσε μου το...
'Ἐρμῆ, Ἐρμάκη, δός μου το.

ΕΡΜΗΣ (ἀποσκῶν τὸ μῆλον ἐκ τῶν χειρῶν
τῆς Ἀφροδίτης.)

"Ὁ Ζεὺς ζητᾶ αἰτίαις
Γιὰ νὰ μᾶς βάλῃ πάντοτε ποινὰς καὶ τιμωρίας.
Κι' ἂν πάῃ ἡ "Ἡρα καὶ τὸ πῆ καὶ με καταμηνύσῃ,
'Μπορεῖ τὸ ὀλιγώτερο νὰ με γκρεμνοσόλῃσῃ,
Καθὼς δὲ καὶ 'ς τὸν ἄνδρα σου τὴν ἔχει καταφέρῃ.
—'Ἐσπασ' αὐτὸς τὸ πόδι του, νὰ σπάσω γ' ἡ τὸ
[χέρι.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Αἰ, τότε δάνεισέ μου το...

ΕΡΜΗΣ (ἀνανεῖται ἐπανειλημμένως.)

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Γιὰ μιά στιγμοῦλα μόνο
Θέλω νὰ τὸ μυρίζωμαι καὶ νὰ το καμαρώνω.

ΕΡΜΗΣ (πρυφερῶς)

Με τί καρδιά θὰ σ' ἀρνηθῶ, θεά μου, τέτοια χάρι;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"Ἐλα λοιπὸν!

ΕΡΜΗΣ

Θεὸς νὰ σκεφθῶ.
(ἰδίᾳ, ἐνῶ ἡ Ἀφροδίτη παρατηρεῖ αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτεῖ.)
Ν' ἀρῶσω νὰ τὸ πάρῃ
'Ανάμεσα 'ς τὰ χέρια τῆς, δέν εἶν' ἀνοησία;
Κ' ἡ Δῆδα ποῦ θὰ καρτερῆ τὸ μῆλο ἀπὸ τὸν Δία;
Μά πάλι!.. Τ' ἀποφάσισα—ναί, ναί τῆς τὸ δανεῖζω,
'Ἀλλὰ 'ς αὐτὸ τὸ μεταδῶ πετιοῦμαι καὶ φροντίζω
Νὰ λάβω καὶ τὰ μέτρα μου.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἀνοπομόνως.)

Λοιπὸν τί λές;

ΕΡΜΗΣ

Γιὰ ἄλλο
Σ' τὸ δίνω.—Ἐχω μιά δουλειὰ 'ς τὴν Αἴγινα· θὰ
[φύγω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"ὦ, τί χαρά!

ΕΡΜΗΣ

Μὰ πρόσεξε· θὰ μοῦ τὸ δώσης 'πίσω
Εὐθύς ἅμα γυρίσω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"Α, βέβαια!—Εἶσαι καλός...

ΕΡΜΗΣ

Γιὰ 'πές με λόγια ἄλλα
Μ' ὀρκίζεσαι;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Σ' ὀρκίζομαι. Τί ὄρκο;

ΕΡΜΗΣ

Μὰ τὴν Στύγα.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἐντρομος.)

Τὴν Στύγα εἶπες;

ΕΡΜΗΣ

Ναί, λοιπὸν τί δέν μιλεῖς; ὀρκίσου.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἀποφασιστικῶς.)

"Ὀρκίζομαι.

ΕΡΜΗΣ

"Ὀρκίσεσαι...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Πῶς 'ς τὴν ἐπιστροφή σου,
Μὰ τῆς Στυγῆς τὰ ὕδατα...

ΕΡΜΗΣ

"Ἀκέραιο θὰ μου δώσης.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Τὸ μῆλο ποῦ μοῦ δάνεισες...

ΕΡΜΗΣ

Χωρὶς νὰ τὸ δαγκώσης.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

"Ὀρίστε, ποῦ σ' ὀρκίσθηκα.

ΕΡΜΗΣ

Μόνον ἐγὼ ἂν θελήσω,
'Μπορῶ ἀπὸ τὸν ὄρκο σου αὐτὸν νὰ σ' ἀπολύσω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Μόνον ἐσὺ ποῦ μ' ἔδωσες πολὺ καλὰ τὸ ξέρω.

ΕΡΜΗΣ

Λοιπὸν κ' ἐγὼ, Κυρία μου, τὸ μῆλο σᾶς προσφέρω.
ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἀρπάζουσα τὸ μῆλον θριαμβευτικῶς.)
Καὶ κατευθύνει σου καλὸ!

ΕΡΜΗΣ (εἰρωνικῶς.)

Θ' ἀνταμωθοῦμε πάλι.
ΑΦΡΟΔΙΤΗ (θεωροῦσα μετὰ στοργῆς τὸ μῆλον)
Τί ὄψις, καὶ τί μυρωδιά καὶ τί δροσᾶτα κάλλη!
'Ὁ ἥλιος τὸ μεγάλωσε με τὰ γλυκὰ φιλιὰ του
Καὶ ἡ αὐγὴ ζωγράφισε τὴν κόκκινη θωριὰ του.

ΕΡΜΗΣ

Δόξα νὰ ἔχ' ἡ τέχνη μου καὶ θὰ γενῆ τὸ θάμμα·
Ζήτ' ὁ θεὸς τῆς πονηρίας καὶ τῆς κλεψίας συνάμα!
(Φεύγει.)
(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΣΕΛΙΑΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

Παλαιὸν Φάληρον, 31 Ἰουλίου.

"Ἀπὸ ἡμισείας ὥρας εὕρισκομαι ἐνταῦθα· κα-
τῆλθον διὰ τοῦ τροχιοδρόμου τῶν πέντε. Μολονότι
ἐκ τῶν πρώτων ἀνέμενα θεσίν ὑπὸ τὴν ἀνακτο-
ρικὴν δειροστοιχίαν, ἀψήφω τὸν ἀφόρητον καύ-
σωνα τοῦ ἀπογεύματος, ἀφοῦ τὸν ἠψήφουν συνανα-
μένουσαι τόσαι ἀβραὶ δεσποινίδες, ἐκινδύνευσα
μὲ ὄλην τὴν ἀνδρικήν γοργότητα καὶ ὑπεροχὴν
μου νὰ μὴ εὕρω θεσίν μόλις ἐπρόφθασα νὰ στοι-
βαχθῶ εἰς μίαν ἀγκωνίην. Τί κόσμος, τί κακόν!
Καὶ ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος εἶνε θηλυκός, καὶ ὅλον
αὐτὸ τὸ κακὸν προέρχεται ἀπὸ τὰς λουομένας
νύμφας, τὰς ὁποίας ἐφέτος προσδέχεται τὸ πα-
λαιὸν Φάληρον, νεαρὰς, ἐκλεκτάς, καὶ πολλὰς
πολλὰς διὰ τὴν μικροκαμωμένην θάλασσαν του
καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν βραχυδῶν, ἀκτῶν του. Τὸ ἔχει
ἡ τύχη τῶν γηραιῶν πιπεριῶν τῆς ἀνακτορικῆς
λεωφόρου νὰ μὴ παύσων ἐκτείνουσαι τοὺς βαθυ-
σκίους κλώνας τῶν ὑπεράνω ζηλωτῶν κεφαλῶν,
προσφέρουσαι πρὸς στήριγμα τοὺς κορμούς τῶν
εἰς λαξευτὰς ὀμοπλάτας καὶ ἀκούουσαι γλυκυφώ-
νους συνδιαλέξεις καὶ πολλάκις ἀκριβὰ μυστικά.
Τὸν χειμῶνα προστατεύουσιν ὄλην ἐκείνην τὴν
ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς ἐπίσημον κίνησιν
τῆς μεσημβρίας, καὶ τώρα τὸ θέρος τὰς ἀγωνιώδεις
στάσεις τῶν ἀναμενόντων τὰς ἀφίξεις καὶ ἀναχω-
ρήσεις τοῦ τροχιοδρόμου. Εἶνε διασκευαστικὸν νὰ
βλέπῃ τις πῶς τρέχουν νὰ τὸν κυριεύσουν πρὶν
ἀκόμη σταματήσῃ, πῶς ἰδρώνουν καὶ διαγκωλί-
ζονται πολλάκις κύριοι πρὸς κυρίας ἄνευ πολλῶν
φιλοφρονήσεων, πῶς ἐκδηλοῦται ἡ χαρὰ εἰς τὰ
πρόσωπα τῶν ἐπιτυχόντων θεσίν, πῶς κινούνται
ἀρειμανίως ἐν τῇ σπουδῇ ἐκείνῃ τὰ ἄθλητα καὶ
πτερωτὰ κοσμήματα ἐπὶ τῶν πέλων τῶν κυριῶν,

ὡς λοφία ἐπὶ τῶν πηλικίων ἀξιωματικῶν... τῶν καρδιῶν, πῶς ἐπὶ ματαίῳ τρέχουσιν ἄνω καὶ κάτω ἐπιθεωροῦντες τὰ τραμβάϊ, καὶ πῶς μορφάζουσιν οἱ ἀπομείναντες ἔξω, καὶ πῶς κατέγονται πᾶσαι αἱ θέσεις μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν σιδηρῶν συνοχῶν τῆς μιᾶς ἀμάξης πρὸς τὴν ἄλλην...

Ἀπὸ ἡμισείας ὥρας εὐρίσκομαι ἐνταῦθα, ῥοφῶν τὸν ναργιλὲν μου, καὶ ὑπὸ τὴν νοχηλὴ καὶ ἀμερικανὸν μέθην, τὴν ὁποῖαν προξενοῦσι τὰ ὄδι- κά του ῥοφήματα, περιφέρων ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὰ βλέμματα· δεξιόθεν πρὸς τὸ βάθος, ὑπεράνω τῆς μακρᾶς βαθυπρασίνης γραμμῆς τοῦ ἐλαιῶνος, λευκάζει τμημά τι τῶν Ἀθηνῶν, σκιαγραφεῖται εὐμήκης ὁ Λυκαβηττός, καὶ ἀναγνωρίζεται καλλιμορφὸς ἡ Ἀκρόπολις. Τὴν βιομηχανικὴν κίνησιν ἀντιπροσωπεύει ὁ καπνὸς τῆς ὑδραυλικῆς μηχανῆς τοῦ κ. Δαμασκηνοῦ. Ἐνώπιόν μου ὁ Φαληρικὸς ὄρμος, χαριέντως περίκλειστος ὑπὸ τῶν πέριξ λοφίσκων, μέχρι τῆς παραλίας ἐξαπλῶν ἀπαλωτάτην καὶ δειλὴν, ἤρεμον θάλασσαν, τῆς ὁποίας αἱ ἐλαφραὶ ῥυτιδώσεις μὲν ἐνθυμίζουσιν ὀλίγον τὰ νερὰ τῆς λιμνοθαλάσσης τοῦ Μεσολογίου, ἐφ' ἧς ὀλόκληρον θέρος—πρὸ πενταετίας—ἔτυχε νὰ ζήσω γλυκύτατα, μεταμορφωθείς εἰς δεινὸν ἀλιεῖα. Διὰ τοῦτο τὰ λουτρά τοῦ παλαιοῦ Φαλήρου ἀκμάζουσιν ἐφέτος, ὑπερισχύσαντα ἐκείνων τοῦ γείτονος συνωνύμου καὶ ἀντιζήλου· ὁ μόνος δυστυχῶς τίτλος κοινωνικῆς ὑπερηχῆς τοῦ παλαιοῦ ἀπέναντι τοῦ νέου, οὐτινος εἶνε πάντοτε ἀνήσυχια καὶ συνεχῶς τριχυμιάδῃ τὰ κύματα· καὶ αἱ πονηραὶ λουόμενα· δὲν θέλουν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς ἀγερώχους κόλπους των, προτιμῶσαι τὴν ταπεινὴν γαλήνην τῆς ἑτέρας παραλίας ὁ πόθος των εἶνε καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης νὰ κυριαρχῶσι, καὶ νὰ θωπεύωσι τὰ γλαυκά τῆς νῶτα, ὡς τὰ ἀπαλότριχα κυνάρια των. Ἀλλὰ καὶ οὕτω τὸ νέον Φάληρον ἐπιδείκνυσι τὰ ὑπεροπτικά θέλητρα ἀριστοκρατικοῦ ὀψιπλοῦτου, ἐνῶ τὸ παλαιὸν τηρεῖ ἐτι ἐν τοῖς πλείστοις τὴν πτωχικὴν, ἀλλὰ χαρίεσσαν αὐτοῦ ἀγροτικότητα. Καὶ ὅμως αὐτὸ ἐγινώσκετο, καὶ αὐτὸ ἤμαζε θερινὸν ἐντευκτήριον περιπάτου, ἀναψυχῆς, καὶ εὐτυχίας, ὅταν ἐπὶ τοῦ ἄλλου εὐδαίμονος Φαλήρου ἠπλοῦτο ἐτι τὸ χάος τῆς ἀνοπαρξίας. Ἐπὶ τῶν ἀπορρώγων πετρῶν αὐτοῦ ἐξέτρεγον οἱ ἀγαθοὶ ἄστοι, οἱ μὲν πεζοί, οἱ δὲ ἐφ' ἀμάξων, οἱ δὲ ὀνόδρομοῦντες· ὥστε τὰ ἀγαθὰ ζῶα πρωτηγωνίστουσαν ἄλλοτε καὶ ἐν τῇ ἀθηναϊκῇ κινήσει· δι' αὐτὸ ἦδη, ὅταν ὑπερῆφάνως ἐπὶ τῶν περὺγων τοῦ ἀτμοῦ διασχίζωμεν τὸν ἐλαιῶνα, κατερχόμενοι εἰς τὰς Φαληρικὰς ἀκτᾶς, διακρίνομεν πού καὶ ποῦ ἐγκαταλειμμένον ἐντὸς ἀμπελωνῶν πτωχὸν τινα τετράπουν ἀπόμαχον τοῦ πάλαι κλέους, τόσφ μελαγχολικῶς προσβλέποντα τὴν θριαμβευτικὴν παρέλασιν τοῦ ἀρπαγῶς τῶν σκῆπτρων του. Ἐκεῖ διεσκέδαζον μέχρι τῆς νυκτὸς παρὰ τὸ πενήχρον καφενεῖον τοῦ Ξηροταγάρου, ἐξ οὗ, ἰδιοκτῆ-

του τῶν μερῶν ἐκείνων, προσωνομάσθη ἡ ὄλη τοποθεσία· οἱ εὐσεβέστεροι ἐπεσκέπτοντο καὶ τὸν ναῖσκον, καὶ ἤναπτον κανὲν κηρίον. Ἦδη τὸ νέον Φάληρον βασιλεύει, καὶ τὸ παλαιὸν ἐθασιλεύει. Ἐγένοντο ἀπόπειραι ἀνακαινιστικῆς, ἀλλ' ἀτυχεῖ· κατεσκευάσθησαν οἰκίσμοι τινές, ἀλλὰ τὸ ἀπέκλεισαν, τὸ ἡσχίμισαν· ἤναξαν τρία τέσσαρα ξενοδοχεῖα, ἀλλ' οἱ ξενοδόχοι στέκουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μ' ἐσταυρωμέναι χεῖρας· οἱ ἄνθρωποι δροσιζόνται εἰς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ τρώγουν εἰς τὸ νέον· ἐδῶ εἶνε πνευματικώτεροι, ἐκεῖ μᾶλλον ὕλιστικοί· ἐνταῦθα ὁδηγεῖ συνήθως ὁ πόθος, ἐκεῖ ὁ συρμός· ἐδῶ πλειοψηφεῖ ὁ λαός, καὶ ἐκεῖ οἱ κοιμψυμένοι· ἐκεῖ ἡ ὀρχήστρα τοῦ Νικιστᾶ, ἐδῶ ἡ μουσικὴ τοῦ λαγοῦτου· ἐδῶ ὁ ἀμάνης, ἐκεῖ ὁ Λεκάκ. Ἐκεῖ ἐπιτηδεύεσθε σεμνοπρέπειαν ἐπὶ τοῦ καθίσματος σας, ἐδῶ ἐξαπλοῦσθε ἀφελῶς ἐπὶ τῶν βράχων. Ὅταν τὸ νέον Φάληρον, χωροῦντος τοῦ μεσονυκτίου, θορυβῇ ἐτι κατὰμειστον καὶ κατὰφωτον, τὸ παλαιὸν κοιμᾶται τὸν βαθὺν ὕπνον τοῦ χωρικοῦ.

Ἀθήναι, ὥρα 10 Μ. Μ.

Τελειῶνω ἐν ὀλίγοις ὅτι ἐκεῖ κάτω ἠναγκάσθη νὰ καταλίπω ἡμιτελές. Καθ' ἡμισεῖαν ὥραν, μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς μου, τὸ σφύριγμα τοῦ τροχιοδρόμου μετέκαμνε νὰ στρέφω τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ ὕψους, ἐνῶ ἐκαθήμεν, διέκρινον κατερχομένους τῶν τραμβάϊ ὀμίλους ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, καὶ χωροῦντας πρὸς τὴν ἀκτὴν διὰ τῆς συντομωτέρας χλοοσκεποῦς ἀτραποῦ. Οἱ ἄνδρες διευθύνονται δεξιόθεν πρὸς τοὺς λουτρῶνας των, ἀριστερόθεν αἱ γυναῖκες πρὸς τοὺς ἰδιόκτους των. Ἐνθα καὶ ἐνθα τὰ ἰσομεγέθη, ὁμοίόσχημα καὶ ὁμοίωχρα λουτρά παρίστανται ὡς διδύμα γεννήματα τῆς θαλάσσης. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀνδρικών λουτρῶν λευκὰς σινδόνας βλέπω μόνον τεταμέναις, ἐνῶ ἐπὶ τοῦ στενοῦ ἐξώστου τοῦ περιβάλλοντος τοὺς γυναικείους λουτηρᾶς κινούνται κατὰ μήκος εἰς χαροπὸν περίπατον, ἀνὰ ζεύγη συνήθως, λιγυρὰ ἀναστήματα, χαρίεσσα μορφαί, ἐξ ὧν λευκοφόροι τινὲς προσλαμβάνουσιν εὐάρμοστα πλαίσια, ἄλλοτε μὲν τὸ κυανοῦν τῆς θαλάσσης, καὶ ἄλλοτε τὸ ῥοδόχρουν τῶν τοίχων τῶν λουτρῶν. Συγχρόνως ἀπὸ τῶν κοιμωμένων νερῶν ἀναδύεται δυσδιάκριτος κεφαλή, δύο βραχίονες ἀποκαλύπτονται, ἀκούεται ἀμυδρὸς πλαταγισμός, καὶ ἡ ἐμφάνισις ἐξαφανίζεται αὐθις ὀπισθεν τοῦ ξυλίνου προτειχίσματος... Μετὰ τὸ λουτρὸν ἐκάστη τρυφερὰ συνοδεία συγκαμμένη ἐκ δεσποινῶν δεσποινίδων, τροφῶν, παιδίων, ἐνίοτε μαθητριῶν παρθεναγωγείων, διασπείρονται ἐπὶ τῶν βράχων, μετὰ τὴν ὄρεξιν, τὴν εὐθυμίαν, καὶ τὴν ἐλαφρότητα, τὴν ὁποῖαν παρέχει καλὸν λουτρὸν. Χωρίζονται εἰς γραφικὰ συμπλέγματα ἀναρριχώμενα ἐπὶ τῶν ἀποτόμων πετρῶν, ἐξαπλούμενα ἐπ' αὐτῶν ἐν νοχηλεῖ ἀμερικανιστῆ, κατερχόμενα

μέχρι τῆς ἀμυδρῆς ἀκτῆς, ἀναζητοῦντα ἰχθύδια καὶ ἀλιεῦντα καρκίνους· πρὸς τὴν ἀλιεῖαν τῶν καρκίνων μεγάλως συμβάλλονται αἱ περὶ τῶν τραπεζῶν τῶν ξενοδοχείων, δεξιῶς χειριζόμεναι ὑπὸ τῶν νεανίδων. Οἱ βράχοι εἶνε φαλακροί· ἀλλὰ τὸ ἔαρ ἐντὸς τῶν γυμνῶν αὐτῶν πτυχῶν δύνασθε ν' ἀνακαλύψητε λαθραίως βλαστάνοντα πλοῦτον ὄλον περιδρόσων καὶ εὐωδῶν ἀνθυλλίων. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι περίστυ συνεχόμισα ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Φαλήρου περικαλλῆ ἀνθοδέσμη ἐξ ἔων παραδοῦς αὐτὴν εἰς χεῖρας, ἀξίας ἐκείνης... Ὁ ἥλιος ἀπέναντι οὐεῖ καὶ φαίνεται ὡς νὰ θλίβηται διότι ἀφίνει ὀπίσω του ἐπὶ τῶν βράχων ἐκείνων

διακεχυμένην τόσσην χαράν, καὶ ὄρεξιν καὶ ζῶην. Τί κόσμος καὶ εἰς τὴν ἄνοδον! αἱ ἀμαξοσταχίαι ἐπίγαινον καὶ ἤρχοντο γεμάται. Εἶνε πρώτη παράστασις σήμερον εἰς τὸ νέον Φάληρον. Ἐντὸς τοῦ τραμβάϊ περικυκλωμένος στενῶς πανταχόθεν ἀπὸ Κυρίας, ἀπὸ θελκτικὰ καὶ ποικιλόσχημα θερινὰ πιλίδια, παρέβαλλον ἄκων τὰ ἐπ' αὐτῶν ψευδῆ ἄνθη, τὰ ὁποῖα εἶχον τόσσην ὥραν ἐμπροσθὰ εἰς τὰ μάτια μου, παρέβαλλον τὰ ψευδῆ ἄνθη, ἅτινα οὐδέποτε μαραίνονται, πρὸς τὰς ἀναισθητοῦς καρδίας, ἅτινες οὐδέποτε τήκονται.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ.

ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ (*)

ΑΠΟ ΤΟΥ 1833 — 1883

ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΘΩΩΝΟΣ

1	Ι. Ρίζος Νερουλός	25	Ἰανουαρίου 1833	—	3	Ἀπριλίου 1833
2	Σ. Τρικούπης, προσωρ.	3	Ἀπριλίου 1833	—	12	Ὀκτωβρίου 1833
3	Κωνσταντῖνος Σχινᾶς	12	Ὀκτωβρίου 1833	—	8	Αὐγούστου 1834
4	Ι. Ρίζος Νερουλός	8	Αὐγούστου 1834	—	12	Ἀπριλίου 1837
5	Α. Πολυζωίδης, προσωρ.	12	Ἀπριλίου 1837	—	12	Νοεμβρίου 1837
6	Γ. Γλαράκης	12	Νοεμβρίου 1837	—	31	Δεκεμβρίου 1839
7	Ν. Γ. Θεοχάρης	31	Δεκεμβρίου 1839	—	24	Ἰουνίου 1841
8	Σ. Βαλέτας	24	Ἰουνίου 1841	—	10	Αὐγούστου 1841
9	Ι. Ρίζος Νερουλός	10	Αὐγούστου 1841	—	3	Σεπτεμβρ. 1843

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΘΩΩΝΟΣ

10	Μιχ. Σχινᾶς	3	Σεπτεμβρ. 1843	—	30	Μαρτίου 1844
11	Σ. Τρικούπης	30	Μαρτίου 1844	—	6	Αὐγούστου 1844
12	Ι. Κωλέτης	6	Αὐγούστου 1844	—	6	Ἀπριλίου 1847
13	Γ. Γλαράκης	6	Ἀπριλίου 1847	—	8	Μαρτίου 1848
14	Δ. Μανσόλας	8	Μαρτίου 1848	—	25	Ἰουνίου 1848
15	Ἀναστ. Μαυρομιχάλης	25	Ἰουνίου 1848	—	15	Ὀκτωβρίου 1848
16	Δ. Καλλιφρονάς	15	Ὀκτωβρίου 1848	—	12	Δεκεμβρίου 1849
17	Χ. Χρυσόγελως	12	Δεκεμβρίου 1849	—	23	Ἰουλίου 1850
18	Π. Α. Δεληγιάννης	23	Ἰουλίου 1850	—	4	Αὐγούστου 1850
19	Ν. Κορριωτάκης	4	Αὐγούστου 1850	—	19	Αὐγούστου 1850
20	Α. Πάικος, προσωρινός	20	Αὐγούστου 1850	—	28	Μαΐου 1851
21	Π. Βάρβογλης	28	Μαΐου 1851	—	24	Ἰανουαρίου 1852
22	Σ. Βλάχος	24	Ἰανουαρίου 1852	—	16	Μαΐου 1854
23	Γ. Ψύλλας	16	Μαΐου 1854	—	1	Ἰουνίου 1855
24	Π. Ἀργυρόπουλος	1	Ἰουνίου 1855	—	22	Σεπτεμβρ. 1855
25	Α. Σμολένσκη	22	Σεπτεμβρ. 1855	—	3	Ὀκτωβρίου 1855
26	Ἀθ. Μιαούλης	3	Ὀκτωβρίου 1855	—	5	Ὀκτωβρίου 1856
27	Χ. Χριστόπουλος	5	Ὀκτωβρίου 1856	—	29	Μαΐου 1859
28	Θ. Ζαΐμης	29	Μαΐου 1859	—	18	Ἀπριλίου 1860
29	Μ. Ποτλῆς	18	Ἀπριλίου 1860	—	26	Μαΐου 1862
30	Δ. Χατζίσκος	26	Μαΐου 1862	—	11	Ὀκτωβρ. 1862

(*) Ἐκ τοῦ * Θεσμολογίου τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως * τοῦ κ. Γ. Βενθόλου.

ΜΕΣΟΒΑΣΙΛΕΙΑ

31	Ε. Δεληγεώργης.....	}	11	Όκτωβρίου 1862	— 12	Φεβρουαρ.	1863
32	Β. Νικολόπουλος.....		12	Φεβρουαρίου 1863	— 27	Μαρτίου	1863
33	Κ. Δόσιος.....		27	Μαρτίου 1863	— 21	Ίουνίου	1863
34	Δ. Καλλιφρονάς.....		21	Ίουνίου 1863	— 25	Όκτωβρ.	1863
35	Β. Νικολόπουλος.....						

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

36	Α. Πετσάλης.....	25	Όκτωβρίου 1863	— 5	Μαρτίου	1864
37	Άλέξ. Κουμουνοδούρος.....	5	Μαρτίου 1864	— 16	Άπριλίου	1864
38	Ι. Παπαζαφειρόπουλος.....	16	Άπριλίου 1864	— 26	Ίουλίου	1864
39	Α. Χ. Λόντος.....	26	Ίουλίου 1864	— 16	Μαρτίου	1865
40	Κ. Δομβάρδος.....	16	Μαρτίου 1865	— 24	Σεπτεμβρ.	1865
41	Π. Καλλιγιάς.....	24	Σεπτεμβρ. 1865	— 20	Όκτωβρίου	1865
42	Δ. Καλλιφρονάς.....	20	Όκτωβρίου 1865	— 3	Νοεμβρίου	1865
43	Α. Κουντουριώτης.....	3	Νοεμβρίου 1865	— 6	Νοεμβρίου	1865
44	Κ. Δομβάρδος.....	6	Νοεμβρίου 1865	— 13	Νοεμβρίου	1865
45	Σπυλ. Κ. Άντωνόπουλος.....	13	Νοεμβρίου 1865	— 28	Νοεμβρίου	1865
46	Κ. Δαρειώτης.....	28	Νοεμβρίου 1865	— 26	Ίανουαρίου	1866
47	Μ. Ρούφος.....	26	Ίανουαρίου 1866	— 24	Μαΐου	1866
48	Σπ. Άντωνιάδης.....	24	Μαΐου 1866	— 9	Ίουνίου	1866
49	Δ. Δρόσος.....	9	Ίουνίου 1866	— 18	Δεκεμβρίου	1866
50	Χ. Χριστόπουλος.....	18	Δεκεμβρίου 1866	— 20	Δεκεμβρίου	1867
51	Ι. Μεσσηνέζης.....	20	Δεκεμβρίου 1867	— 25	Ίανουαρίου	1868
52	Άντ. Α. Μαυρομιχάλης.....	25	Ίανουαρίου 1868	— 25	Ίανουαρίου	1869
53	Δ. Σαράβας.....	25	Ίανουαρίου 1869	— 27	Δεκεμβρίου	1869
54	Α. Δ. Αύγερινός.....	27	Δεκεμβρίου 1869	— 9	Ίουλίου	1870
55	Μιχ. Άντωνόπουλος.....	9	Ίουλίου 1870	— 3	Δεκεμβρίου	1870
56	Π. Α. Πετράκης.....	3	Δεκεμβρίου 1870	— 2	Φεβρουαρ.	1871
57	Άθ. Γ. Πετμεζάς.....	2	Φεβρουαρ. 1871	— 28	Όκτωβρίου	1871
58	Φ. Φίλωνος.....	28	Όκτωβρίου 1871	— 25	Δεκεμβρίου	1871
59	Άνδρ. Νοταράς.....	25	Δεκεμβρίου 1871	— 8	Ίουλίου	1872
60	Δ. Δρόσος.....	8	Ίουλίου 1872	— 20	Ίουλίου	1872
61	Δ. Σ. Μαυροκορδάτος.....	20	Ίουλίου 1872	— 17	Όκτωβρίου	1872
62	Δ. Δρόσος.....	17	Όκτωβρίου 1872	— 25	Δεκεμβρίου	1872
63	Δ. Καλλιφρονάς.....	25	Δεκεμβρίου 1872	— 9	Φεβρουαρ.	1874
64	Ίωάν. Βαλασόπουλος.....	9	Φεβρουαρ. 1874	— 27	Άπριλίου	1875
65	Δ. Γ. Ράλλης.....	27	Άπριλίου 1875	— 15	Όκτωβρίου	1875
66	Γ. Μίλησις.....	15	Όκτωβρίου 1875	— 26	Νοεμβρίου	1876
67	Θάνος Κανακάρης.....	26	Νοεμβρίου 1876	— 1	Δεκεμβρίου	1876
68	Γ. Μίλησις.....	1	Δεκεμβρίου 1876	— 26	Φεβρουαρ.	1877
69	Θάμος Κανακάρης.....	26	Φεβρουαρ. 1877	— 19	Μαΐου	1877
70	Άνδρ. Νοταράς.....	19	Μαΐου 1877	— 26	Μαΐου	1877
71	Θεόδ. Π. Δηλιγιάννης.....	26	Μαΐου 1877	— 21	Όκτωβρίου	1878
72	Ν. Α. Μαυροκορδάτος.....	21	Όκτωβρίου 1878	— 26	Όκτωβρίου	1878
73	Άνδρ. Δ. Αύγερινός.....	26	Όκτωβρίου 1878	— 10	Μαρτίου	1880
74	Ν. Α. Μαυροκορδάτος.....	10	Μαρτίου 1880	— 13	Όκτωβρίου	1880
75	Ν. Παπαμιχαλόπουλος.....	13	Όκτωβρίου 1880	— 26	Μαΐου	1881
76	Άλέξ. Κουμουνοδούρος.....	26	Μαΐου 1881	— 4	Ίουνίου	1881
77	Σπυρ. Κ. Ρώμας.....	4	Ίουνίου 1881	— 29	Ίουνίου	1881
78	Άλέξ. Κουμουνοδούρος.....	30	Ίουνίου 1881	— 3	Μαρτίου	1882
79	Κωνστ. Δομβάρδος.....	3	Μαρτίου 1882	— 12	Ίουλίου	1883
80	Δημήτ. Σ. Βουλπιώτης.....	12	Ίουλίου 1883	—		